

Állatorvostudományi Egyetem
Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ

Magyarország állattartási kultúrája

Készítette: Komjáti Sára Luca

Témavezető: Dr. Vetter Szilvia PhD.

Állatorvostudományi Egyetem, Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani
Központ, Központvezető

Budapest, 2021.

Tartalom

1. Bevezetés.....	3
2. Szakirodalmi áttekintés	5
2.1. Az állatok megítélésének változása a történelem során.....	5
2.2. Attitűd-kutatások	7
2.2.1. Bevezetés	7
2.2.2. Állatokkal kapcsolatos attitűd kutatások	7
2.3. Az állatok humán egészségre gyakorolt hatásai.....	10
2.3.1. Fizikális hatások.....	11
2.3.2. Pszichés hatások.....	12
2.3.3. Szociális hatások	14
3. Anyag és módszer	15
4. Eredmények	17
4.1. Szociodemográfiai adatok.....	17
4.2. Állattartási szokások vizsgálata	18
4.2.1. Kutyatartási szokások	18
4.2.2. Macskatartási szokások.....	21
4.2.3. Egzotikusállat-tartási szokások	23
4.2.4. Haszonállat tartási szokások	24
4.3. Attitűdvizsgálat.....	24
5. Következtetések	32
5.1 Állattartási szokások vizsgálata	32
5.2 Attitűdvizsgálat	34
6. Összefoglalás	35
7. Summary.....	36
8. Irodalomjegyzék	37
9. Köszönetnyilvánítás	39

1. Bevezetés

Nem csak hazánkban, de szinte a világ minden pontján egyre népszerűbbé válik a társállat tartás. Az európai háztartások 20-30%-a tart kutyát, a macskatartók aránya még ennél is nagyobb. 2019-ben a Cofidis Magyarország kutatásából kiderült, hogy ez az arány Magyarországon 36% körül mozog [1]. Pontos adatok nem állnak a rendelkezésünkre, de megközelítőleg 2,5 millió kutya és 3 millió macska él hazánkban. Elszomorító adat, hogy becslések szerint mintegy 1 millió macska és több, mint 100.000 kutya él otthon nélkül az utcákon, erdőkben. Más kutatások még elkészeítőbb számokat mutatnak. A lakosság edukálásával, valamint tájékoztatásával növelhető az ivartalanított állatok aránya, ami a nem kívánt szaporulatot megakadályozza. Fontos, hogy tisztában legyenek az emberek a kóbor állatok és az ivartalanítás közti kapcsolattal. Sokan sajnálják a kóbor vagy a menhelyen élő kutyákat, macskákat, mégsem tudatosul számukra az, hogy ha állatukat ivartalanítják, jelenősen hozzájárulnak a kóbor populáció kordában tartásához, valamint ezzel fontos lépést tesznek az állatjóllét és az állatvédelem irányába.

A mai társadalomban állataink jelentős szerepet töltenek be életünkben. Családtagok, társak, legfőbb bizalmasaink, támaszaink a mindennapokban sokszor még a gyermekek hiányát is velük pótoljuk. Szerepük sokkal összetettebb, mint azt sokáig gondoltuk. Az állat és gazdája közti kötelék különlegességét csak azok érthetik meg, akik maguk is állattartók, állatbarátok.–Munkám során szeretném feltérképezni az állatokról alkotott képet és az állattartási kultúrát a jelenlegi társadalmi berendezkedésben. Az emberek és állatok kapcsolatára vonatkozó kutatások száma csekély Magyarországon. Legutóbb a 2000-es évek elején készítettek átfogó, reprezentatív kutatást. Kutatásom célja annak vizsgálata, hogy az elmúlt közel húsz évben miképpen változtak az állattartási szokások, az állatokkal szembeni attitűdök, mekkora különbség figyelhető meg a válaszolók között a lakhelyük, nemük, koruk és iskolázottságuk függvényében. Kutatásomban a kutyákkal, macskákkal és haszonállatokkal szembeni attitűdöket és ezen állatfajok tartásával kapcsolatos összefüggéseket szeretném vizsgálni. Feltételezem, hogy nem csak a demográfiai adatok, de a gyerekkori állattartás is befolyásolja a felnőttkori attitűdöket, gondolkodásmódokat.

A jó kapcsolat gazda és állatorvos közt elengedhetetlen a hosszú távú és sikeres együttműködés érdekében. Az állatorvosnak több szempontból is meghatározó lehet, akár az állat kiválasztásáról, akár a gazdák oktatásáról van szó. A felelős állattartás nem csak a

jól megválasztott tenyésztőtől származó kisállat megvásárlásával, hanem az állat ivartalanításával is jár. Az óriási problémát jelentő kontrollálatlan szaporulat megfékezésének kulcsfontosságú eleme az ivartalanítás, és a lakosság oktatása, felvilágosítása a témával kapcsolatban. Sokan a mai napig abban a hitben vannak, hogy állatuknak ellenie kell egy almot ahhoz, hogy viselkedése megfelelő legyen. Az ilyen és ehhez hasonló tévhitek megváltoztatása hosszú és nehéz folyamat, amelyben az állatorvosoknak kiemelt szerepük van. Fontos, hogy felhívjuk a gazdák figyelmét arra, hogy egy egyszerű műtéttel mennyit javíthatnak kedvencük életminőségén és akár megóvhatják későbbi betegségektől. Sokszor a rendelőkben szembesülnek azzal, hogy az ivartalanítás költséges, azonban ha a gazdáknak elmagyarázzuk, hogy ezzel a későbbi betegségek és ezzel járó költségek lecsökkennek, akkor könnyebben meggyőzhetőek az ivartalanításról. A jó állatorvosi kommunikáció nagyon fontos tényező ebben.

Napjainkban egyre többen fogadnak be menhelyekről, gyepmesteri telepekről kutyákat és macskákat. A média és a különböző oktatások, felelős állattartásra való nevelés révén a kóbor állatokkal szembeni felelősségvállalás fokozódik a lakosság körében. Reményeim szerint az emberek jobban odafigyelnek arra, hogy megbízható tenyésztőtől és ne egy szaporítótól vásároljanak állatokat. A jelenleg uralkodó pandémia szorongást okoz a lakosság körében, melyet sokan egy állat jelenlétével igyekeznek csökkenteni. Ez pozitívan befolyásolhatta a befogadással szembeni gondolkodást, azonban nem mindenki méri fel azt, hogy az állattartás hosszú évekre szóló elkötelezettséggel jár. Vizsgálom, hogyan viszonyulnak a megkérdezettek az örökbefogadás kérdéséhez, illetve van-e különbség az állattartók és az állatot nem tartók örökbefogadáshoz való hozzáállásában.

A kutyák és a macskák viselkedésükben, temperamentumukban meglehetősen eltérnek egymástól, de vajon a kutyások és a macskások is ennyire különbözőek? Kutatáson arra is irányul, találok-e különbséget az egyes állatfajt tartó gazdák attitűdjében, gondolkodásmódjában, a tartási körülményekben.

Nem csupán a kedvenctartás, de a haszonállattartás változásait is szeretném feltérképezni. Korábbi kutatások alapján elmondható, hogy az emberekre jellemző a disszociáció, hasadt paradox kettősség a haszonállatokkal kapcsolatban. Feltehetően ez a kettősség a mai napig fennáll, nem csökkent jelentősen az elmúlt években.

Bízom benne, hogy kutatásom segít az állattartási szokások, és az állattartók motivációjának és attitűdjének megértésében, valamint a hazai állatvédelem fejlődésében.

Eredményeim hozzájárulhatnak a későbbi kutatásokhoz, oktatáshoz. Vizsgálatom továbbá segítheti az állatorvosok munkáját azáltal, hogy átfogó képet alkot az állattartás jelenlegi helyzetéről.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Az állatok megítélésének változása a történelem során

Az emberek és állatok kapcsolata több ezer éves múltra tekint vissza. Történelmünk számtalan ponton fonódik össze az állatok történetével. Életünk számos aspektusában nyújtottak és nyújtanak pótolhatatlan társat, segítséget és élelmet a mai napig. Kezdetekben csupán a biztos élelemforrásként és védelmezőként gondoltunk rájuk, ám ez a szemlélet az elmúlt több tízezer év alatt jelentősen megváltozott. A mai modern társadalomban a társállatok életünk szerves részévé váltak. Társat, barátot, sőt sok esetben még családtagot is jelentenek a számunkra [2].

Az ember-állat kapcsolat a történelem során megannyi változáson ment keresztül. Az ősi kultúrákban gyakran előforduló totemizmusban, sámánizmusban az állatokat szentként, istenként tisztelték, valamint fohászokdtek hozzájuk a sikeres vadászatért és elegendő terményért. Gyógyító- és varázserőt tulajdonítottak nekik. Hitték, hogy ők hozzák el nekik a jólétet és megóvják őket az éhínségtől és a betegségektől. Az ókori Egyiptomban kialakult macskakultusz elsősorban annak volt köszönhető, hogy a termény közt megbújó rágcsálók és kígyók ellen nyújtottak a macskák megoldást. Hálájuk jeléül gazdáik gyakran ajándékozták meg kedvenceiket aranytárgyakkal, még azt is megengedték nekik, hogy az ő táljukból egyenek. Hérodotosz feljegyzései szerint, tilos volt megölni egy macskát, valamint ha a család kedvence elpusztult, akkor a gazdáknak le kellett borotválniuk a szemöldöküket, ezzel is kifejezve gyászukat. Az istenként tisztelt macskákat rendszerint mumifikálták és gazdájuk mellé temették, ezzel is kifejezve az állathoz való kötődésüket. Bastetnek, a macskaistennőnek saját templomot -Per-Bastet- is építettek, amelyben a régészek több mint 300.000 mumifikált macskát találtak [3].

Arisztotelész, az ókori görög tudós és filozófus úgy gondolta, hogy az állatok nem rendelkeznek értelemmel. A középkori filozófia jelentős része az ő tanaira épült, így nem meglepő, hogy ez a szemlélet sokáig a társadalmi gondolkodás alapját képezte. Descartes élesen elhatárolta egymástól az embert és az állatot. Szerinte csupán az emberek tudják

egyesíteni a lelket (res cogitans) és az anyagot (res extensa). Az állatok csak res extensával, vagyis testtel, anyaggal rendelkeznek, gépként működnek, nem rendelkeznek érzésekkel. Az állatok szenvedését az olajozatlan gépek nyikorgásához hasonlította. Filozófiája hosszú ideig meghatározta az emberek állatokhoz való viszonyulását [4].

A 17. században bekövetkező ipari forradalom jelentős változásokat hozott az állatokkal való bánásmódban. A fokozatosan gyorsuló urbanizáció hatásaképpen az emberek egyre jobban elszakadtak a természettől, és ezzel látszólag ellentétes hatásként közeledni kezdtek az állatokhoz. Az új társadalmi berendezkedés révén már nem csak az uralkodó elit körében volt megfigyelhető a házikedvenc tartása, hanem az alsóbb osztálybeli lakosság körében is. A korábbi haszonelvű állattartási szemlélet átformálódott, az emberek felfedezték kedvenceikben a támaszt és barátot jelentő társat [5].

Az 1980-as években ismét jelentős változás történt mind a társadalom összetételében, mind az állatokkal szembeni attitűdökben. Az urbanizáció ismételten fokozódó gyorsasága révén, a korábban jellemzően állattartással, növénytermesztéssel foglalkozó réteg beköltözött a városokba, gyárakban kezdett dolgozni. A háztáji haszonállattartás visszaesését tovább súlyosbította a multinacionális cégek térhódítása. Kényelmesen, kedvező áron elérhetővé váltak a húskészítmények, állati eredetű termékek. Az emberek mindennapi életéből lassan kikopott a haszonállattartás. Ma már csak elszórva, vidéken is csak egy-egy háztartásban találunk még haszonállatokat. A gazdasági állatok visszaszorulásával egy időben megnövekedett a társállatok száma. Ezzel a változással együtt az állatorvosi praxisok is jelentősen átalakultak. A korábban főleg nagyállatokkal foglalkozó állatorvosokat egyre gyakrabban keresték meg a gazdik kedvencük problémáival. A társállatok valódi társ szerepet kezdtek betölteni gazdáik életében. Barátok, családtagok lettek, akikkel megosztjuk otthonainkat és sok esetben még ágyunkat is. Az állattartók sokkal nagyobb odafigyelést tanúsítanak kedvenceik irányába. Meg akarják őket óvni a betegségektől, jóllétben kívánják őket tartani. Megnövekedett az igény a humán orvoslásban gyakorolt, precíz diagnózis felállítására. Az állattartók egyre nagyobb összegeket hajlandók már kifizetni egy-egy kezelésre, sőt a preventív kezelések is terjedni kezdtek [6].

2.2. Attitűd-kutatások

2.2.1. Bevezetés

Az attitűd, az *aptus* latin szóból származik, amelynek jelentése valamire való alkalmasság vagy megfelelés. Allport azt alábbi módon fogalmazta meg a szociálpszichológia fogalmát: „Az attitűd a tapasztalat révén szerveződött mentális és idegi készenléti állapot, amely irányító vagy dinamikus hatást gyakorol az egyén reagálására mindazon tárgyak és helyzetek irányában, amelyekre az attitűd vonatkozik” [7].

Az attitűdök elsősorban érzelmeket fejeznek ki egy adott tárgy, személy vagy egyéb történés iránt, mégis a tapasztalat és tudásszerzés jelentősen képes ezt befolyásolni. Ilyen okokból válik lényegessé a gyermekeket oktatásba bevonni, hogy a tudás és tapasztalat megszerzésével a korábban negatív attitűdöket és sztereotípiákat meg lehessen változtatni. Általánosságban megállapítható, hogy a közvetlen tapasztalat szerzés során, az attitűd jobban befolyásolja a viselkedést [8].

2.2.2. Állatokkal kapcsolatos attitűd kutatások

Az első állatokkal szembeni attitűd-kutatásokat az 1970-80-as években végezték el. Kellert 1979-ben publikálta vizsgálatát, amelyet 3107 véletlenszerűen kiválasztott amerikai felnőtt bevonásával készített el. Kutatásában többek közt a libatöméssel és a vadászattal kapcsolatos attitűdöket mérte. Később vizsgálatát kiterjesztette a szarvasmarha tenyésztők, farmerek, rodeón dolgozók körében is. Megállapította, hogy az utilitarista szemlélet uralkodott a megkérdezettek körében. Az állatokkal szembeni dominancián alapuló attitűdök jellemezték a gondolkodásukat [6].

1997-ben Wells és Hepper az Egyesült Királyságban az állatok felhasználásával szembeni attitűdöket vizsgálta állattartók és nem állattartók körében [9]. 422 felnőtt lakost vontak be kutatásukba. Az állatok felhasználásában szignifikáns különbség mutatkozott a nemek között. Általánosságban elmondható, hogy a férfiak sokkal elfogadóbbak voltak a női válaszadókhoz képest. Az állat-felhasználás megítélését jelentősen befolyásolta, hogy az az állat súlyos sérülésével, maradandó károsodásával, esetleg halálával jár-e vagy sem. A kutyás sport- és lóversenyek, valamint a bemutatókkal szemben pozitív attitűd volt megfigyelhető. Itt jelentős különbség nem mutatkozott az állattartók és állatot nem tartók között. Szignifikáns kapcsolat mutatkozott az állattartás és az állatok orvosi célokra való felhasználásával szembeni

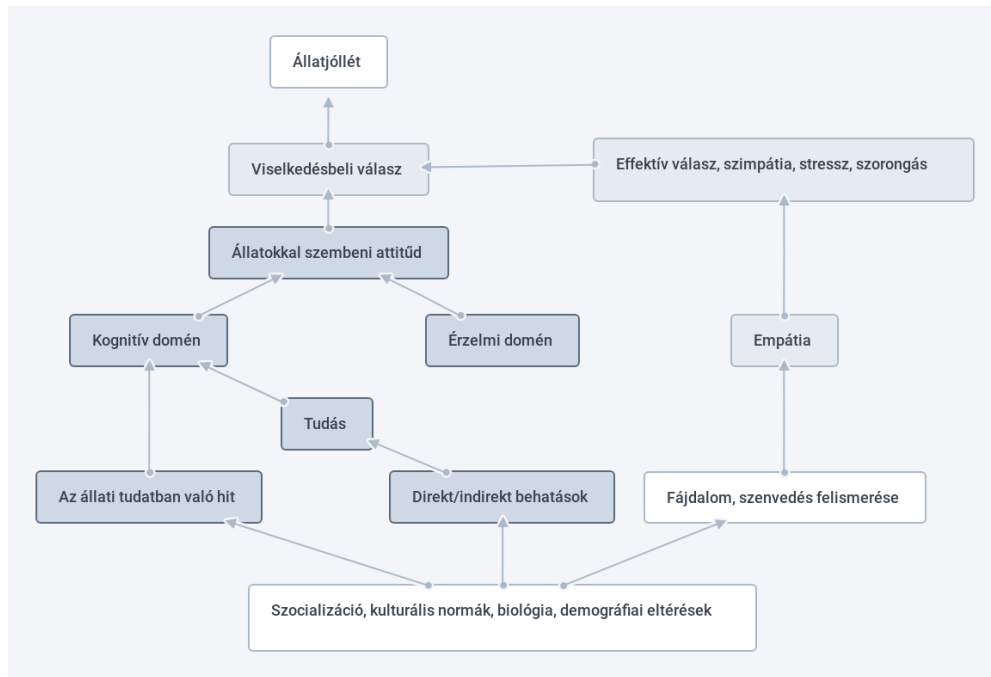
attitűd között. A kedvencekkel rendelkezők sokkal negatívabban ítélték meg az ehhez hasonló felhasználást. Kiderűlt, hogy a tartott állat faja is befolyásolja az attitűdöket. A megkérdezettek érzékenyebben reagáltak az olyan kérdésekre, melyekben az övékkel megegyező fajú állat felhasználásáról szóltak.

Sátori 2006-os, a magyar lakosság körében végzett kutatásból kiderűlt, hogy az emberekben demográfiai és kulturális különbségektől független, erős attitűdök és sztereotípiák figyelhetők meg az állatokkal szemben [6]. A hiedelmek jelentős szerepet töltek be az állatok megítélésében a saját tapasztalatok mellett. Az egyes állatfajokkal szembeni sztereotípiák és attitűdök nem csak az adott állat megítélésében, de a gazdája társadalmi viszonyulásában is befolyásoló erővel bírtak. A különböző demográfiai adatok: nem, képzettség, lakóhely több esetben is jelentősen befolyásolta a kérdésekre adott válaszokat. Általánosságban elmondható a nők humanista és érzelmi alapokon nyugvó megítélése a vadászattal, állatok felhasználásával és az állatkísérletekkel kapcsolatban. Egyfajta kettősség, disszociáció mutatható ki a megkérdezettek gondolkodásában. Egyrészt a haszonállatokra vonatkozó utilitarista-haszonelvű attitűd figyelhető meg, másrészt az állatok antropomorfizációja révén időnként túlértékelttség a jellemző. A magyar lakosság nagy része elfogadja a vadászatot (64%) és az állatkísérleteket (67%). A külföldi szakirodalmakban is hasonlóan nagyarányú elfogadottságról számoltak be. Kiderűlt, hogy a vidéken élők inkább haszonelvű, míg a városlakók inkább humanista attitűdökkel rendelkeznek. Szignifikáns eltérést mutatott a lakóhely és az életkor a kedvencek családon belül betöltött szerepében. A budapestiek és a 70 év felettiek sokkal inkább családtagként tekintenek állatukra [6].

Prokop és Tumiclyffe 2015-ben 10 és 15 év közötti gyerekek bevonásával vizsgálták, hogy az állattartás miképp befolyásolja az állatokkal szembeni attitűdöket, mind a népszerű, mind a nem kedvelt állatokkal kapcsolatban [10]. A vizsgálat során a kedvelt állatok közé sorolták a katicabogarat, a mókust és a nyulat, míg a nem kedveltek közt a farkast, az egeret és a burgonyabogarat említették. Szignifikáns eredmény alapján elmondható, hogy az állatot tartó gyerekek nagyobb tudással és pozitívabb attitűdökkel rendelkeztek az összes vizsgált állatfajjal szemben. Általánosan megfigyelhető, hogy a fiatalabb gyerekek több állatot tartottak, mivel valószínűsíthető, hogy nagyobb kíváncsisággal és érdeklődéssel rendelkeznek, mint idősebb társaik. A lányok több negatív attitűdöt mutattak a farkas és az eger irányába, mint a megkérdezett fiúk. Feltehetően evolúciósan a nagyobb ragadozókkal szembeni félelemnek, a gyengébb

fizikumnak és a kisebb menekülési esélynek köszönhető mindez. A könyvek és természetfilmek jelentősen befolyásolják az olyan állatokkal szembeni attitűdöket, amelyekkel személyes tapasztalattal nem rendelkeznek a megkérdezettek, mint például a farkas. A kutatásból azonban nem derül ki egyértelműen, hogy az állatokkal szembeni attitűdöket az állattartás befolyásolja, vagy az állattartók egyszerűen máshogy gondolkodnak.

2015-ben Ellinson és szerzőtársai, a norvég lakosság körében végeztek kutatást az állattartás és az attitűdök közti kapcsolatot vizsgálva [11]. Általánosan elmondható, hogy a kutyatartók pozitívabb attitűddel rendelkeznek és erősebben is kötődnek az állatokhoz, valamint nagyobb empátiát mutattak az állatok irányába, mint a kutyával nem rendelkezők. A leginkább befolyásoló faktornak a nemet állapították meg, ami elsősorban az attitűd, az empátia és a fájdalom megítélés során mutatott jelentős eltéréseket. Azok, akik társállatként tartják a kutyájukat, szignifikánsan magasabb pontokat értek el a PAS (Pet Attitude Scale), az AES (Animal Empaty Scale) és a PAI (Pain Assessment Instrument) értékelésen, mint azok, akik csak a vadászat miatt tartják a kutyájukat. Korábbi kutatásokat figyelembe véve kiderült, hogy a PAS érték jelentős növekedést mutatott az 1980-as években elvégzett vizsgálatokhoz képest. Megállapítható, hogy az emberek állatokkal szemben mutatott attitűdje jelentősen javult az elmúlt évtizedekben. A kutatás alátámasztja, hogy a gyerekkori állattartás pozitívan befolyásolja a felnőttkorban tanúsított attitűdöt az állatokkal szemben. Szignifikáns korreláció mutatkozott az állatokkal szembeni empátia és attitűdök között. Ugyan nincs szignifikáns korreláció e kettő és a fájdalom megítélése között, mégis feltételezhető, hogy ez a három faktor kapcsolatban áll egymással. Az 1. ábrán bemutatott modell az empátia és az attitűdök közötti kapcsolatot hivatott bemutatni. A világos szürkével jelzett mezők az azonnali választ mutatják arra, ha egy állatot szenvedni látunk. Ezt befolyásolja a szocializáció, a kulturális norma, a demográfiai háttér, valamint a fájdalom megítélése kis fájdalom vagy életet veszélyeztető. Az empátia effektíven hathat az emberre magára, stresszt és szorongást okozva, vagy a másik felé, kiváltva a szimpátiát. A hatás befolyásolja a későbbi viselkedést, cselekvést. A sötét szürkével jelölt lassú út körvonalazza az állatokkal szembeni attitűdök kialakulásának módját. Két fő alkotóeleme van: a kognitív és az érzelmi domén. Az, hogy az állat képes szenvedni, érezni a legfontosabb befolyásoló tudás a kognitív doménen belül. Az érzelmi területet elsősorban az empátia befolyásolja, ami összekapcsolja a két lehetséges útvonalat.

1. ábra. Az állatokkal szembeni attitűdök és az empátia kialakulásának módjai, összefüggései az állatjólét tekintetében (Ellingsen és mtsai. 2015-ös kutatása alapján elkészített ábra).

2018-ban Jacobson és Chang publikált egy cikket, melyben szoros összefüggést találtak az állatokkal szembeni negatív attitűdök és fiatalkori bűnözés között [12]. Az állattartók között szignifikánsan magasabb volt az empátia, szemben az állatot nem tartókkal.

2.3 Az állatok humán egészségre gyakorolt hatásai

Az állatok emberekre gyakorolt pozitív hatását már számos kutatás alátámasztotta. Bebizonyosodott, hogy jelenlétük segíthet a mentális betegségek és a szorongás kezelésében, csökkentheti a vérnyomást, és ezáltal kedvezően hat a szív- és érrendszeri betegekre. Fizikailag és/vagy mentálisan sérült gyerekek és felnőttek számára sokféle rehabilitációs programot hoztak létre, melyekben fontos szerepet játszottak az állatok, elsősorban a kutyák és a lovak [13].

Az állatasszociált terápia atyjaként a legtöbben Boris M. Levinson pszichiátert tartják, aki az 1960-as években végzett kutatást a témával kapcsolatban. Munkája során érzelmileg instabil, árva gyerekekkel foglalkozott. Felfedezése a véletlenül alapult, mivel egyszer kutyáját is magával vitte a foglalkozásra, aminek hatására a gyerekek megnyugodtak, nyitottabbá váltak. Azon alkalmakkor, mikor a kutyája is részt vett a foglalkozáson, könnyebben tudott a terapeuta kapcsolatot kialakítani a gyerekekkel.

Levinson (1962) véleménye szerint a gyerekeknek szükségük van egy társra, aki érzelmi biztonságot nyújt nekik. A kutya megadja számukra azt a szeretetet, amelyre szükségük van. Gyakran előfordult, hogy még a zárkózott gyerekek is megosztották gondolataikat, problémáikat szeretett kutyájukkal [6].

Magyarországon 1997-ben megalakult a Magyar Lovasterápia Szövetség Alapítvány (MLTSZ), 2006-ben létrejött a Magyar Terápiás és Segítőkutya Szövetség Egyesület (MATESZE). A két szövetség létrejöttével hazánkban is elindult a lovas és kutyás terápia alkalmazása.

2.3.1. Fizikális hatások

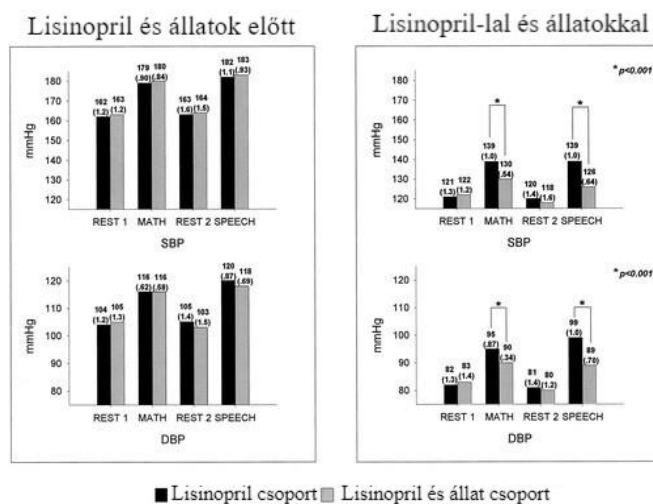
Az állattartás számtalan pozitív hatással bír az ember mind szellemi, mind testi egészségét tekintve.

Az első, ebben a témában készített kutatásokat az 1980-as években folytatták. Friedmann és munkatársai (1980) az infarktusból felépülő emberek arányát vizsgálták. Munkájukból kiderült, hogy az otthon állatot tartók nagyobb túlélési eséllyel rendelkeznek [6]. Ezt követően számos másik kutatás látott napvilágot.

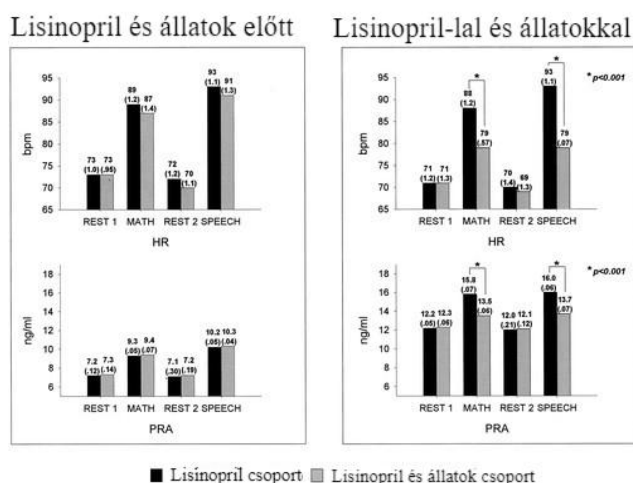
Az American Heart Association által 2013-ban publikált kutatás alapján elmondható, hogy az állattartás jelentősen befolyásolja egészségügyi állapotunkat [14]. Munkájukban több országra kiterjedő kutatási eredményeket összesítettek és hasonlítottak össze. Ausztráliában 5741 fő bevonásával vizsgálták az állatok vérnyomásra gyakorolt hatását. Megállapították, hogy a közel azonos BMI-vel (Body Mass Index) és szocioökonómiai profillal rendelkezők közül, az állattartóknak szignifikánsan alacsonyabb a vérnyomásuk, ezáltal csökken a szív- és érrendszeri betegségek kialakulásának valószínűsége. A kutyatartóknak továbbá alacsonyabb volt az összlipid és a triglicerid a vérükben, valamint kisebb eséllyel is dohányoztak. A fizikai aktivitást figyelembe véve elmondható, hogy jelentősen nagyobb a kutyatartók mozgásmennyisége, mint a kutyát nem tartó társaiknak. Japánban több mint 5000 főt számláló kutatásból kiderült, hogy a kutyatartók 54%-kal nagyobb valószínűséggel teljesítik a napi ajánlott aktivitást. Ez a százalék Ausztráliában 57% volt. Egy Kanadában készült tanulmányban leírták, hogy átlagosan 300 perc/hét fizikai aktivitást mutattak a kutyát tartó lakosok, míg a lakosság többi része csak 168 perc/hetet.

Allen és munkatársai által 2001-ben publikált 6 hónapig tartó kutatásban leírták, hogy az állattartás miképp befolyásolja a stresszre megváltozó vérnyomást, pulzusszámot, renin plazma koncentrációt [15]. A 48 magas vérnyomású betegek fele örökbefogadott egy

kedvencet a felírt gyógyszer mellett. 6 hónap után az állattartó betegeknek szignifikánsan csökkent a diasztolés és szisztolés vérnyomása, csökkent a szívverés percenkénti száma és a vérplazma renin aktivitása a mentális stresszre adott válaszkor (2., 3. ábra).

2. ábra. A betegek szisztolés és diasztolés vérnyomásának változása az állattartás hatására. (Allen és munkatársai, 2001).

3. ábra. A betegek stresszhelyzetben való szívverés számának és a renin plazmabeli aktivitásának változása az állattartás hatására (Allen és munkatársai, 2001).

2.3.2. Pszichés hatások

Az állatok gazdáikhoz való pozitív viszonyulása alkalmassá teszi őket arra, hogy támaszt nyújtsanak pszichés betegségben szenvedőknek vagy magányos időseknek, esetleg stresszes munkát végzőknek. Az állat jelenléte segít elfogadniuk állapotukat, csökkenti az egyedüllét érzését. Számos kutatás bizonyítja, hogy az állatok jelenléte csökkenti a

szorongást, a depressziót, segít a kognitív képességek fejlesztésében, illetve több mentális betegség kezelési protokolljában megtalálható az állatasszociált terápia [16,17].

Demenciával küzdő betegek körében több vizsgálatot is végeztek. Két amerikai idősek otthonában végzett tanulmány szerint, azok a betegek, akiket bevontak az állatok gondozásába, ápolásába többet mosolyogtak, szívesen beszélgettek az állatokkal. A szociális viselkedésükre bevezetett pontozási rendszer alapján szignifikáns javulást értek el az állatasszociált terápia bevezetését követően. Egy másik kutatásból kiderült, hogy nem csak a szociális készségeik javultak a betegeknek, de jelentősen lecsökkentek a problémás magatartások [18].

A demencia mellett a skizofréniával diagnosztizált betegekre is jó hatással vannak az állatok. Egy 21 beteg bevonásával készített kutatásban a csoportot kettéosztották, a páciensek egyik fele hetente két alkalommal, alkalmanként 45 percre találkozhatott a terápiás állatokkal. Összesen 25 ilyen foglalkozást folytattak. A két csoport ugyanolyan kezelésben részesült, azt leszámítva, hogy az egyik csoport foglalkozásán a kutyák is részt vettek. A kutatás végén az állatasszociált terápiában résztvevőknek szignifikánsan javult a kommunikációs képessége és hajlandósága, valamint a kognitív rehabilitációjuk is gyorsabb javulást mutatott [18].

Azoknál, akiknél hosszú távú mentális, pszichés betegségeket diagnosztizáltak, jelentős javulás érhető el a mindennapi életszínvonalukban, ha otthonukat megosztják egy állattal. A napi rutin kialakítása nem csak érzelmi, de szociális támaszt is nyújt nekik. Az állattartással összefüggő feladatok javíthatják kognitív képességeiket. Úgy érezhetik, ismét rendelkeznek kontrollal az életük felett. A kutya passzív szerepet tölthet be a mentális egészségügyi problémával élők életében, egy páciens elmondása szerint a kutyája is ugyanabban a kórban szenvedett, mint ő. A valóságban természetesen a kutya teljesen egészséges volt, mégis azáltal, hogy gazdája azt gondolta kedvence is beteg, már nem érezte olyan magányosnak magát. Úgy érezte, hogy van kivel megosztania gondolatait, bajait, félelmeit, mert a kutyája „megérti” ezeket. Az állat jelenléte nyugtató hatással is rendelkezik, így segíthet a nyugtalansággal járó tünetek enyhítésében, mint például a látomások, képzelt hangok észlelése [16].

Több kutatást végeztek az állattartás és a jólét közti kapcsolatot vizsgálva. 2019-ben Machová és munkatársai a nővérek kortizol szintjének változását követte nyomon [19]. 20 ápolónőtől vettek naponta kétszer nyálmintát, három egymást követő napon. Minden nap

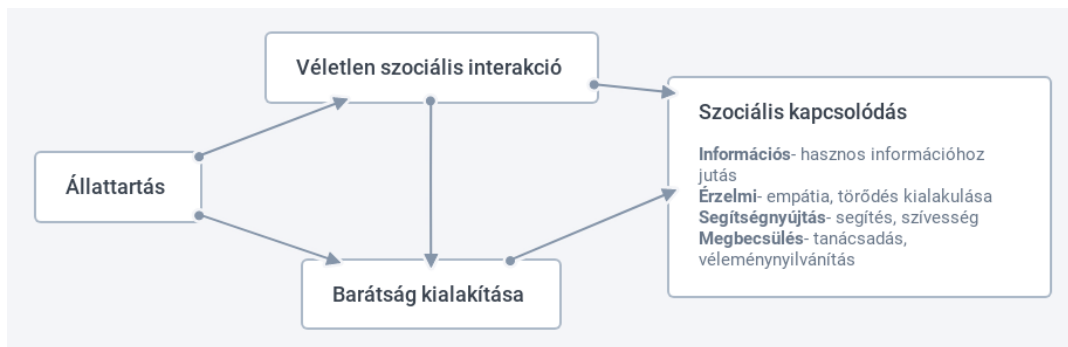
reggel, a munkakezdeéskor, majd rá 50 percre vették le a mintákat. Az első mintát egy átlagos, szünet nélküli munkanapon, a másodikat egy szünettel rendelkezőn, a harmadikat pedig akkor, mikor állatot is vittek a szünet eltöltéséhez. A nyálban lévő kortizolszint megállapítása után elmondható, hogy az állatok hatására szignifikánsan csökkent a stressz szintjük az ápolónőknek. Továbbá nem csak a kortizol szint csökkent, de a mért eredmények szórása is jelentősen kisebb. Az ápolói szakmában jelentős a mindennapi stressz terhelés, ami hosszútávon krónikus megbetegedéseket és kiégést okozhat. Ennek elkerülése végett fontosak az ilyen, és ehhez hasonló kutatások [19].

2.3.3. Szociális hatások

Kedvenceink szociális hidat biztosítanak az emberek közt. Az állatokkal folytatott szemkontaktus oxytocin felszabadulást vált ki mindkét félből, ami a társas kötődés kialakulásában segít, ezzel is növelve a szociális stimulust [5].

Mentális betegséggel diagnosztizált emberek társadalomba való visszaszokását megkönnyítik az állatok. Segítenek a stigmák, sztereotípiák leküzdésében, nem csak azért, hogy gazdájuk magabiztosabb jelenlétükben, de az idegenek is sokkal elfogadóbbak. A közösségek tagjai, ha látják, még a betegségük ellenére is tudnak gondoskodni egy állatról, sokkal kedvesebben, megértőbben fordulnak beteg társuk felé [16].

Wood és munkatársai három amerikai és egy ausztrál nagyvárosban végeztek átfogó vizsgálatot arról, hogy az állattartás miképp befolyásolja az emberekkel való megismerkedést [20]. Az állatoknak jelentős szerepet tulajdonítottak az új ismeretségek kialakításában. Azok, akik tartottak állatot szignifikánsan nagyobb eséllyel ismerték szomszédjaikat, mint az állatot nem tartók. A szomszédokkal kialakított kapcsolatban második helyre tehető az állatokon keresztüli megismerkedés. Kiderült, hogy a kutyatartók ötször nagyobb eséllyel ismerik a környező lakosokat, a közösséget, mint az egyéb állatot tartók. A kutyájukat rendszeresen sétáltatók is jelentősen hamarabb kerültek kapcsolatba másokkal, mint a nem sétáltató gazdák. A résztvevők elmondásai alapján megállapítható, hogy nem csak az ismerkedéshez, de a barátságok kialakításához is hozzájárultak az állatok. Sokaknak közös kapcsolódási pontot biztosítottak. Az állatok jelenléte elsősorban a kapcsolat felvételében jelentett nagy segítséget. Ottlétük megtörte a jeget, és katalizálta a szociális interakciót és beszélgetést két idegen között (4. ábra).

4. ábra. Az állattartás hatása a szociális kapcsolatokra, interakciókra (Wood és munkatársai, 2015-ös kutatása alapján).

3. Anyag és módszer

A kutatáshoz szükséges anonim kérdőívet a Google Forms [21] elnevezésű programmal készítettem. A kérdőív egy része online volt elérhető a legnépszerűbb közösségi oldalak felületén, valamint személyes megkérdezéssel került bevonásra az idősebb, közösségi médiát kevésbé használó korosztály. Bár a kutatás nem reprezentatív, vagyis nem tükrözi pontosan a magyarországi állattartási kultúrát, ám a relatív nagy elemszám miatt alkalmas átfogó következtetéseket levonására. A kérdőívezés célja, hogy a korábban megfogalmazott hipotéziseket tényszerűen, számszerű adatokkal alátámasszam vagy megcáfolhassam. A vizsgálat 2021. június 20. és augusztus 30. közötti időszakban zajlott. Ez idő alatt összesen 843 kitöltött kérdőív érkezett be. A kérdések Facebookon voltak elérhetőek. Azért erre az oldalra esett a választás, mert hazánkban a leggyakrabban használt közösségi oldalnak tekinthető. A We Are Social összesített, 2021-ben kiadott statisztikája alapján, amelyben az Eurostat kutatásait használták fel, Magyarországon közel 8 millió internethasználó van [22]. Közülük körülbelül 7 millióan vannak azok a személyek, akik használnak valamilyen közösségi felületet. Évről-évre nő a közösségi médiában részt vevők aránya a népességben. Az idén publikált összesítés alapján, Magyarországon meghaladja a 6 milliót a Facebook-ot aktívan, napi szinten használók száma. Ezek alapján elmondható, hogy egy, a közösségi oldalakon elérhető kérdőív igen nagy eséllyel jut el az emberek tömegéhez. Mindezek ellenére úgy gondoltam, hogy a személyes megkérdezésnek is fontos szerepe van, mivel az idősebb generációban jóval alacsonyabb a közösségi hálón megtalálható személyek aránya. Összesen 65, többségében idős személy került bevonásra a személyes megkérdezés és kérdőív kitöltés révén. A minta nagysága lehetővé tette, hogy mind a két nem, minél több korosztály, a vidéki valamint a városi lakosság, az eltérő anyagi helyzetben élők és az eltérő

iskolázottsági szinttel rendelkezők is relatív nagy számban képviselve legyenek a vizsgálatban. A kutatásban csak nagykorú, 18 évet betöltött személyek vehettek részt.

A kérdőív összesen 26 kérdést és 20 részkérdést tartalmazott, melyek közt nyílt, zárt és félig zárt kérdéseket szerepeltek, illetve az attitűd vizsgálat részeként skálás minősítésre is sor került. A teljes kérdőív 7 blokkra osztható fel, az elsőben a demográfiai adatokat adtak meg a válaszolók, majd egy általános állattartással kapcsolatos kérdéssor következett, végül specifikusan a kutya-, macska-, egzotikus állat-, és haszonállat tartóknak feltett kérdések zárták a kérdőívet. Több kérdésnél lehetőséget kaptak a válaszadók arra, hogy a megadott lehetőségektől eltérő, egyéb választ adjanak meg. A kérdőív végén az attitűd kutatással kapcsolatos kérdések foglaltak helyet. A specifikus blokkok kihagyhatóak voltak, így mindenki csak a számára releváns kérdésekre válaszolhatott. Az attitűdök felmérésére irányuló skálás minősítés minden kitöltő számára kötelező volt, függetlenül attól, hogy tart-e valamilyen állatot. Az attitűd vizsgálat során feltett állítások egy része megegyezett Satori korábban végzett kutatásának állításával [6], abból a célból, hogy meg lehessen vizsgálni, mennyit változott az elmúlt években az állatok megítélése, az állattartási kultúra. Fontos hangsúlyozni, hogy a két kutatás eltér reprezentativitás tekintetében, azonban tendenciák megfigyelésére az összevetés lehetőséget. Az attitűdöket egy egytől ötig tartó skálán mértem, ahol az 1-es érték jelölése azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet, az 5-ös érték pedig azt, hogy teljesen egyetért az adott állítással. Társállatokra, haszonállatokra vonatkozó, valamint általános, állattartással kapcsolatos meghatározások is szerepeltek az attitűd vizsgálatára irányuló kérdéssorban. A beérkezett válaszok kiértékelését a Google forms saját összesítőjével, a Microsoft Excel táblázatkezelővel, valamint az R statisztikai szoftverrel végeztem [23].

Az egyes attitűdök vizsgálatára használt skálás minősítésre kapott válaszokat az R statisztikai szoftver segítségével értékeltem. A válaszok nem, korosztály, lakhely és iskolai végzettség szerinti csoportosítása után, az egyes csoportokat Fisher-egzakt teszttel és khi-négyzet teszttel végeztem. Szignifikánsnak tekintettem az eredményt, ha annak p értéke kisebb volt, mint 0,05.

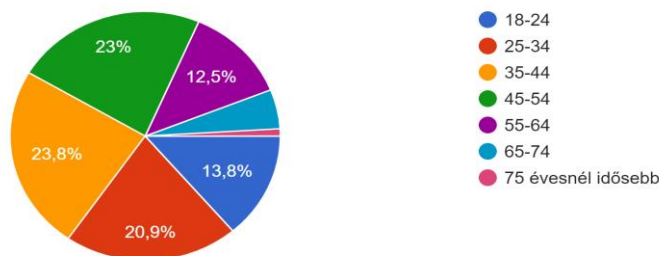
4. Eredmények

4.1. Szociodemográfiai adatok

A kérdőívre összesen 843 válasz érkezett. A válaszolók közül 756 fő (89,7%) volt nő és 87 fő (10,3%) volt férfi.

A korosztályi megoszlás igen nagy diverzitást mutat. Legtöbben a 35 és 44 év közötti korosztályból töltötték ki a kérdőívet, összesen 201 fő. Legkevesebben pedig a 75 évnél idősebb személyek voltak, közülük csak nyolcan vállalkoztak a kitöltésre (5. ábra).

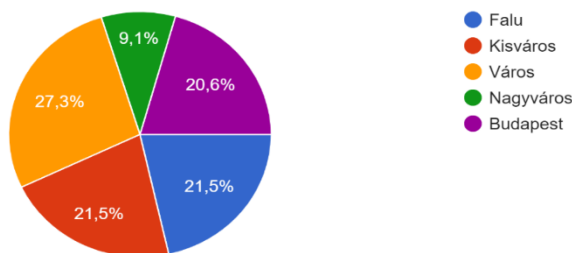
Az Ön korosztálya:
843 válasz

5. ábra. A kérdőív kitöltőinek korosztályos megoszlása.

A lakóhely szerinti megoszlást figyelembe véve a városban lakók voltak többségben, 230 fő (27,3%) töltötte ki a kérdéssort. Falun a válaszadók 21,5%-a (181 fő), Budapesten pedig 20,6%-a (174 fő) él. Kisvárosban 181 fő (21,5%), nagyvárosban pedig 77 fő (9,1%) lakik (6. ábra).

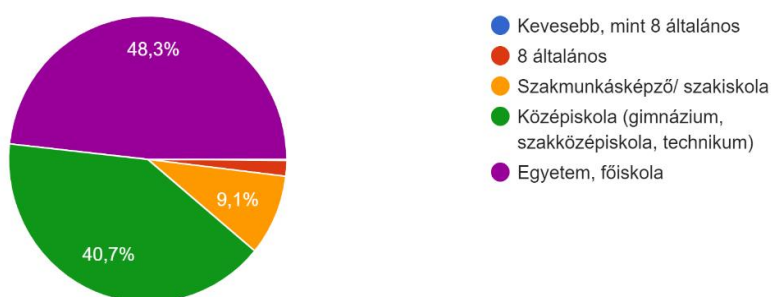
Az Ön lakhelye
843 válasz

6. ábra. A kérdőív kitöltőinek lakóhely szerinti megoszlása.

A válaszadók közel fele (48.3%) felsőfokú, egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkezik (7. ábra). Középiskolai végzettséggel 343 fő (40,7%) rendelkezik. Olyan kitöltő nem volt, aki nem rendelkezett volna legalább alapfokú végzettséggel. 8 általános iskolai osztályt végzett kitöltő is csupán 15 fő (1,8%) volt. A KSH 2016-ban kiadott adatai alapján, Magyarországon a lakosság 21,8%-a tanult a felsőoktatásban, míg a lakosság 26,5%-a legfeljebb alapfokú képzésben részesült [24]. Az arányokat vizsgálva látható, hogy jelen kutatásban inkább az iskolázottabb réteg vett részt.

Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:
843 válasz

7. ábra. A kérdőívet kitöltők iskolai végzettségük szerinti megoszlása.

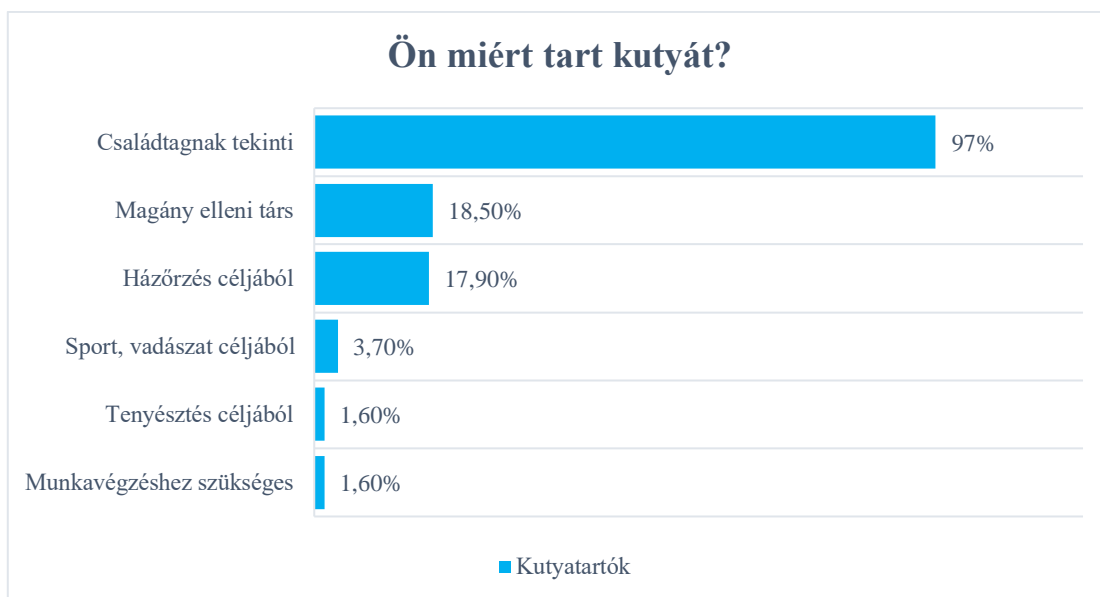
4.2. Állattartási szokások vizsgálata

A megkérdezett 843 személy közül 799 fő mondta magát állattartónak. Az állattartók és állatot nem tartók között is jelentős többségben voltak azok, akik gyerekkorukban is állat mellett éltek. A válaszadók közel 80%-a kutyát tart, 40%-a pedig macskát, valamint közel 70%-a nem csak egyféle állattal osztja meg otthonát. A gazdák 93%-a azonnal, vagy legkésőbb pár napon belül állatorvoshoz fordul kedvencével, ha az szokatlanul viselkedik.

4.2.1. Kutyatartási szokások

A kutyatartás okait egy többszörös választási lehetőséget adó kérdés biztosította. A vizsgálat szerint a megkérdezettek személyek 97%-a családtagnak tekinti kedvencét (8. ábra). A 699 válasz közül 129 (18,5%) érkezett a magány csökkentésére, 125 (17,9%) válasz a házőrzésre. Azok száma, akik csak házőrzés miatt tartják a kutyájukat, csupán 13 fő volt, többségük az idősebb korosztályba tartozik. A sport és a vadászat miatti tartás a negyedik, a tenyésztés pedig az ötödik helyre került az összesítésben, míg a divat miatti tartásra egy válasz sem érkezett. A 2006-ban kiadott reprezentatív kutatásban, melyet Sántori végzett az

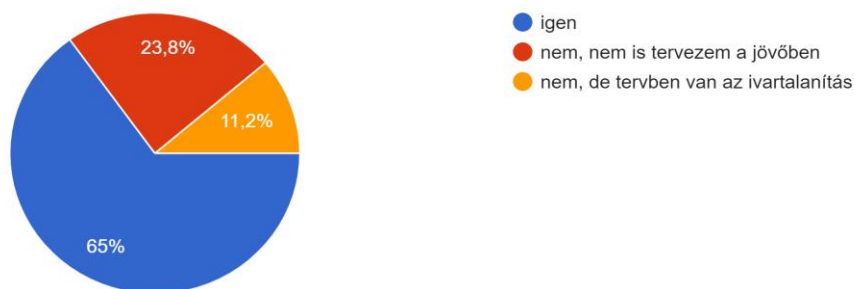
állattartók körében, a kutyatartás okaként a házőrzés (49%) szerepelt az első helyen, majd ezt követte a társ (16%), szeretet (11%), hűség (9%), magány (8%) és a divat (3%) [6]. (Fontos megjegyezni, hogy a két vizsgálat során kapott eredmények nem közvetlenül összehasonlíthatóak.)

8. ábra. A kutyatartás okainak százalékos megoszlása. (Több válasz megadására is volt lehetőség.)

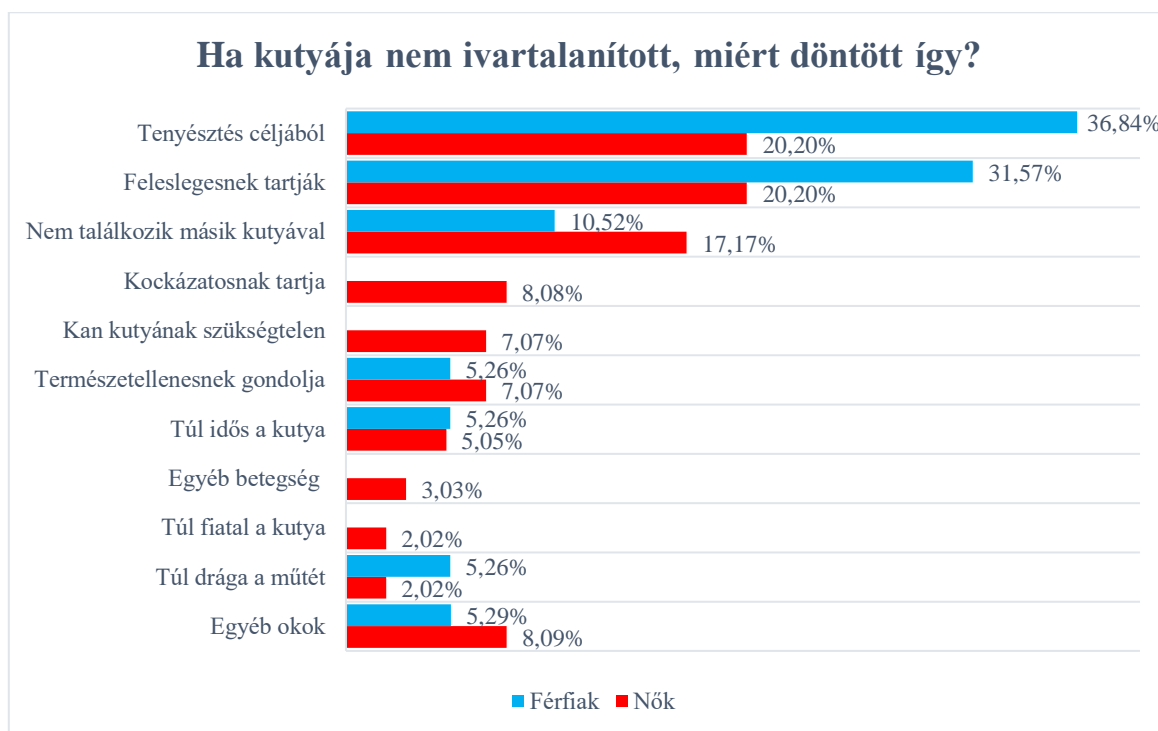
A megkérdezett kutyatartók 65%-a már ivartalanította állatát, 11,2%-a még nem, viszont tervezi a későbbi ivartalanítást, mivel az ő kedvenceik jellemzően még túl fiatalok, és 23,8%-a nem akarja alávetni állatát a műtétnek (9. ábra).

Az Ön kutyája ivartalanított?
689 válasz

9. ábra. Az ivartalanított kutyák százalékos megoszlása.

Arra a kérdésre, hogy állata miért nem ivartalanított, sokféle válasz érkezett (10.ábra). A legtöbb gazda a későbbi tenyésztést, szaporítást írta oknak. A másik vezető indokként a „felesleges” állítás állt, valamint az, hogy állatuk nem találkozik másik kutyával. Harmadik helyen a „kockázatoságot” említették a válaszadók. A női válaszadók kockázatosabbnak vélik a műtétet. Voltak, akik szerint a kan kutyákat nem érdemes ivartalanítani, elvégre nem csavarognak el, és nekik nem is tudnak gondot okozni. Emellett többen természetellenesnek tartják, ha kutyájuk meg van fosztva a szaporodás lehetőségétől. Ezeken túl egyéb indokokat is felsoroltak a tulajdonosok, mint például az elhízást, a kutya életkorát, azt hogy sajnálja, együtt érez a kutyával, illetve hogy drágának találja a beavatkozást.

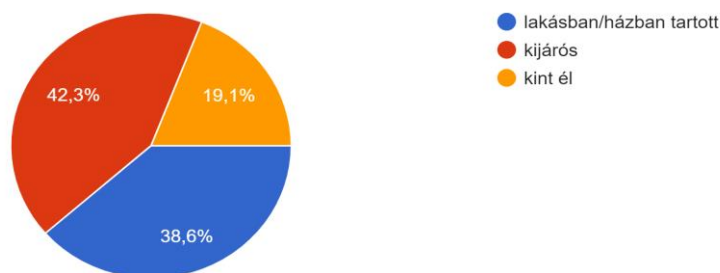
10. ábra. Az ivartalanítás mellőzésének megoszlása a nemek közt a kutyatartók körében.

A megkérdezettek 38,7%-a naponta többször, és 20,2%-a naponta viszi el sétálni kutyáját. A kutyatulajdonosok 5,1%-a soha sem megy el sétálni kedvencével. Köztük kiemelkedően magas azok száma, akik nem akarják ivartalanítani a kutyájukat. Míg összességében a válaszadók csupán 23,8%-a nem szeretné ivartalaníttatni állatát, addig a kutyáját soha nem sétáltatók között ez az arány 62,86%.

4.2.2. Macskatartási szokások

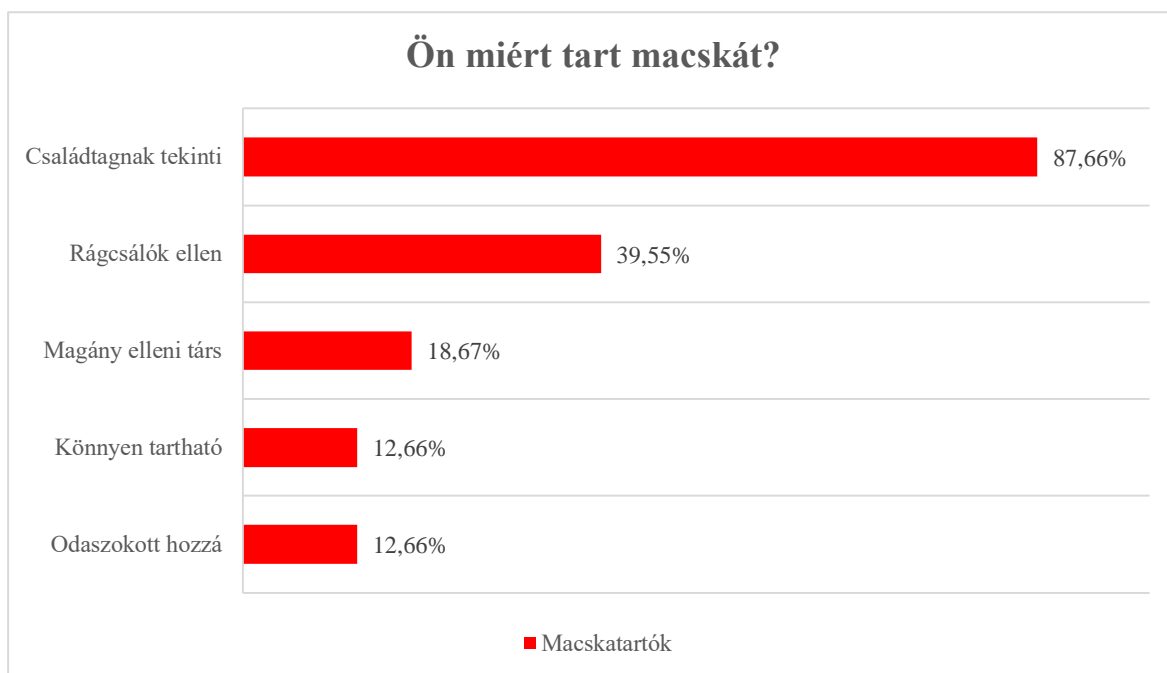
A felmérésben részt vettek körülbelül 40%-a tart macskát. A macskák többsége 42,3% kijárós, 38,6%-a benti, míg 19,1%-a kinti tartású (11. ábra).

Az Ön macskája...
319 válasz

11. ábra. A macskák tartási módjának százalékos megoszlása.

A macskatartás okait egy többszörös választást biztosító kérdéssel kutattam. Kiugróan magas volt azok száma, akik családtagként tekintenek kedvencükre (12. ábra). Azonban második helyen a vadászat, rágcsálók távoltartása szerepelt. A magány elkerülése került a harmadik helyre, míg negyedik helyen a könnyen tarthatóságot említették, és azt, hogy odaszokott az állat, nem ők vásárolták, nem ők fogadták örökbe. A kutyatartással ellentétben, a macskatartók között nem volt olyan, aki a tenyésztés miatt vállalkozott volna a kedvenctartásra. Tradicionálisan haszonelvű megközelítése a macskáknak a rágcsálók távoltartása. Sátori már többször idézett 2006-os kutatásában [6] első helyen a szeretet (41%) állt, ezt követte a vadászat (27%), magány elkerülése (8,2%), társ funkció (7%) és a divat (4,4%). A macskatartók körében már ekkor a szeretet szerepelt az első helyen a tradicionálisan funkcionális tartás helyett.

12. ábra. A macskatartás okainak százalékos megoszlása. (Több válasz megadására is volt lehetőség.)

A macskatartók körében is kutattam az ivartalanítási hajlandóságot. A tulajdonosok 77,7% ivartalanítottatta már kedvencét és 12,3%-a tervezi, hogy a jövőben elvégezteti a műtétet. A megkérdezettek 10,1%-a nem is szeretné a jövőben sem ivartalanítani macskáját. Ellenben a kutyatartókkal, a macskatartók első helyen az anyagi okokat említették meg az ivartalanítás mellőzése kapcsán (13. ábra). Második helyen itt is a feleslegesség jelent meg, illetve azok, akik később tervezik a beavatkozást elvégeztetni, megemlézték, hogy állatuk még túl fiatal. A válaszok közt harmadik helyen megjelent, hogy a kandúrokat inkább nem teszik ki a műtétnek, mondván nekik nem okozhat gondot, valamint így meg tudja magát védeni. Egyebek közt megjelent itt is a műtét természetellenes megítélése, a rossz tapasztalat, illetve az, hogy sajnálja állatát.

13. ábra. Az ivartalanítás mellőzésének okai százalékos megoszlásban a macskatartók közt.

4.2.3. Egzotikusállat-tartási szokások

A megkérdezettek 67,4 %-a teljes értékű családtagként tekint állatára, nagyon ragaszkodnak kedvencükhöz (14. ábra). A könnyű tarthatóságot az emberek 27,27%-a említette meg az állattartás okaként. A válaszok közt megjelent a divat, mint ok. Akik ezt választották, jellemzően egzotikusabb, különlegesebb állatot választottak. A gyerekek jelenlétét a családban is gyakori indokként tüntették fel.

14. ábra. Az egzotikus állatok tartásának okai százalékos megoszlásban. (Több válasz megadására is volt lehetőség.)

Az egzotikus állatok egy kifejezetten nagy fajgazdagsággal és diverzitással rendelkező csoport. A megkérdezettek több mint 20 különböző fajt és megannyi fajtát adtak meg, mikor kedvencük fajára kérdeztem rá. A nyúltartás bizonyult a legnépszerűbbnek, az állattartók közel 30%-a nyulat tart otthon. Ezt követték a különböző teknősfajok, hörcsögfajok, valamint madárfajok. A többség azért az adott faj mellett döntött, mert szereti őket, már korábban is tartott ilyen állatot. A gyerekek szülőkre való ráhatása is kimondottan gyakori ok. Az állatok szépségét elsősorban az akvarisztikával és díszmadár tartással foglalkozók emelték ki. Az akvárium jelenléte és annak tisztán tartása többekre megnyugtatóan hat.

4.2.4. Haszonállat tartási szokások

A dolgozatban a tradicionális értelemben vett haszonállat tartási szokásokat vizsgáltam, annak ellenére, hogy kedvencként is sokan tartják őket. 93 fő volt, akik haszonállatot tartanak, szinte mindannyian falun és kisvárosban laknak, de voltak páran, akik a nagyvárosok vagy Budapest külső kerületein foglalkoznak állattartással.

Megfigyelhető, hogy többségben vannak azok, akik már gyerekkorukban is kivették a részüket a haszonállatok gondozásából. A megkérdezettek 72%-a gyermekkorában haszonállatok mellett nőtt fel.

A válaszadók jelentős része sertést és baromfifajokat tart. Elmondásuk szerint olcsóság és a könnyen tarthatóság a legfontosabb szempont, valamint így biztos forrásból származó, minőségi húst fogyaszthatnak. A sertés és baromfifajok mellett a kiskérődzők, mint a juh és a kecske bizonyultak még kedveltnek. Nagyon kevésen tartanak szarvasmarhát, melynek oka lehet a lassú húshozam és a költséges, nagy területet igénylő tartás. Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, az éves sertéshús fogyasztás 15-17 kg közé tehető, a baromfi fogyasztás pedig 19-20 kg között változik, mely függ többek közt a gazdasági helyzettől is [25].

4.3. Attitűdvizsgálat

Kutatásomban nagy hangsúlyt kívántam fektetni a különböző attitűdök vizsgálatára. A kérdőív utolsó szakaszában 20 állítás szerepelt, amelyeket a válaszadók 1-től 5-ig tartó skálán értékelték.

„El tudom képzelni, hogy a kutyát/macskát családtagként kezeljem.” Bár a válaszadók 88,1%-a teljes mértékben egyetértett az állítással, az állattartók és az állatot nem

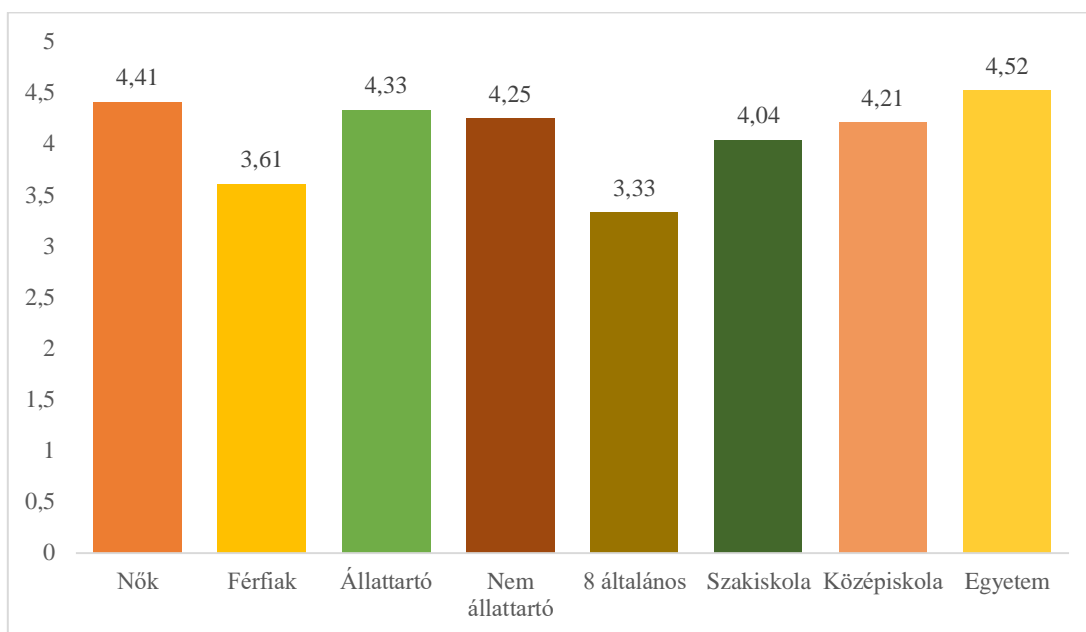
tartók között volt eltérés. Míg az állattartók összesített válaszának átlaga 4,84 (szórás: 0,56; medián: 5), addig az állatot nem tartók körében az átlag csak 4,06 (szórás: 0,38; medián: 5). A két csoport véleményében szignifikáns különbség tapasztalható ($p < 0,001$). Szignifikáns eltérés figyelhető meg a nők és a férfiak megítélésében ($p < 0,001$). Mindkét nemnél magas volt a válaszok átlaga, a nők között nagyobb arányban voltak azok, akik teljesen egyetértettek az állítással.

„El tudom képzelni, hogy a kutyám/macskám az ágyamban aludjon.” Ez az állítás igencsak megosztotta a kitöltőket. Jellemzően a két szélsőérték kapott több szavazatot. Az állatot nem tartók többsége elzárkózott attól, hogy esetleges állatát felengedje az ágyra (átlag: 2,11; szórás: 1,57; medián: 1). Az állattartók ezzel szemben inkább megengedőek, de az átlag itt is alacsony, 3,75 (szórás: 1,61; medián: 5). A statisztikai elemzés alapján az állattartók és az állatot nem tartók válasza szignifikáns különbözőséget mutat ($p < 0,001$). A legmegengedőbbek a 25-34 év közötti állattartók bizonyultak (átlag: 4,02; szórás: 1,45; medián: 5). A nők körében szignifikánsan magasabb azok aránya, akik beengednék állatukat az ágyukba ($p < 0,001$).

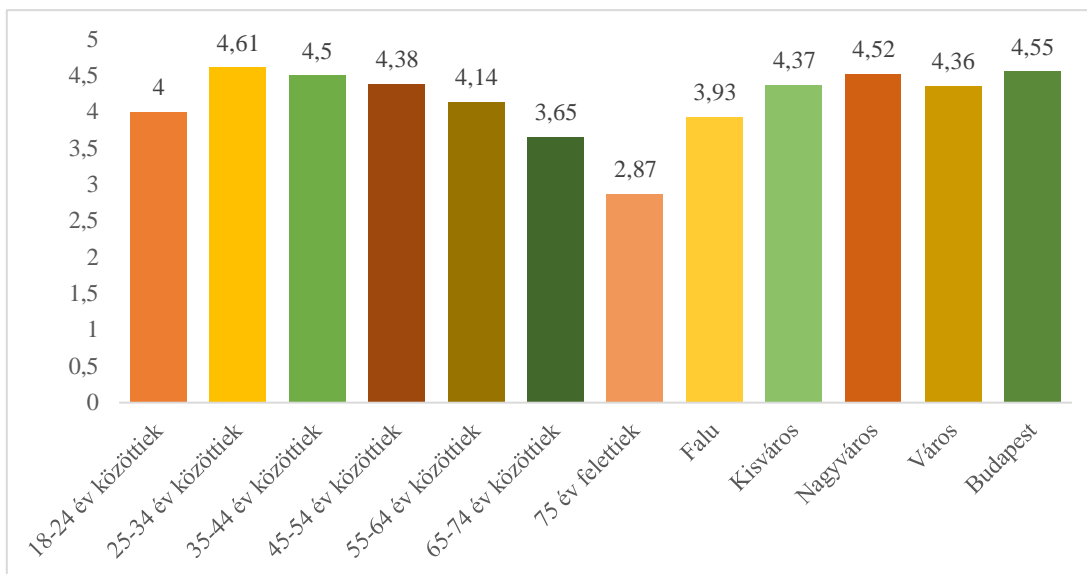
„Az állat mellett felnőtt gyerekek nyitottabbak, empátikusabbak.” Az összes beérkezett válasz átlaga 4,58 (szórás: 0,74; medián: 5). Szignifikáns eltérést tapasztaltam az állattartó és állatot nem tartó csoport között ($p < 0,001$). Az állattartók nagyobb arányban értenek teljes mértékben egyet a fenti állítással, mint az állatot nem tartók. Emellett a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők is egyetértenek a kérdéssel ($p < 0,05$). Sátori 2006-os kutatásában [6] a válaszok átlaga 4,15 (szórás: 1,02; medián: 4) volt.

„Az ivartalanítás hozzátartozik a felelős állattartáshoz.” Nemcsak a nemek közt bizonyult eltérés, de a kor, lakhely és iskolázottság is befolyásoló tényezővel bírt. Az átlagos választ tekintve az állattartók (átlag: 4,33) és a nem állattartók (átlag: 4,25) között nem látszott nagy eltérés, mindkét csoport egyetértett az ivartalanítás fontosságával (15. ábra). A férfiak jóval kisebb százaléka értett teljesen egyet a fent említett mondattal. Az átlagos válaszuk 3,6. A nők jobban elfogadják az ivartalanítást, ők átlagosan 4 és 5 pontot jelöltek be a skálán (15. ábra). A korosztályi megoszlásban kiemelkedik a 65 évnél idősebbek által alkotott két csoport, melynek összesített átlaga 3,26 lett (16. ábra). A különböző korosztályokat vizsgálva megállapítható, hogy a 25-34 év közötti korosztály tartja legfontosabbnak az ivartalanítást, ők átlagosan 4,61 pontot adtak. Lakhely szerint a három fő vizsgált csoport a falun, a városban és a Budapesten élők voltak. Legalacsonyabb átlaga

a falun élőknek lett, náluk ez a szám 3,93 (szórás:1,44; medián:5), viszont a szórás nagysága jelzi, hogy voltak eltérő attitűdök is. 4,36 értéket értek el a városban élők, míg a budapestiek 4,55-t (16. ábra). Az iskolázottság tekintetében kimagasló különbségek fedezhetők fel. Az egyetemet és főiskolát végzettek körében az átlagos válasz 4,52-re jött ki (szórás: 0,91; medián: 5) (15. ábra). Az iskolai végzettség függvényében a további kategóriákban alacsonyabb az átlag. Legkevésbé értett egyet az állítással az alapfokú végzettséggel rendelkezők csoportja, ők átlagosan a 3,33 értéket jelölték meg (szórás: 1,83; medián: 4). A szakiskolában és középiskolában tanultak értékei az előző kettő között helyezkedtek el. A statisztikai vizsgálat kimutatta, hogy mind a korosztály ($p < 0,001$), mind a lakóhely ($p < 0,001$), valamint a nem ($p < 0,001$) és a végzettség ($p < 0,001$) is szignifikánsan befolyásolja a téma megítélését.

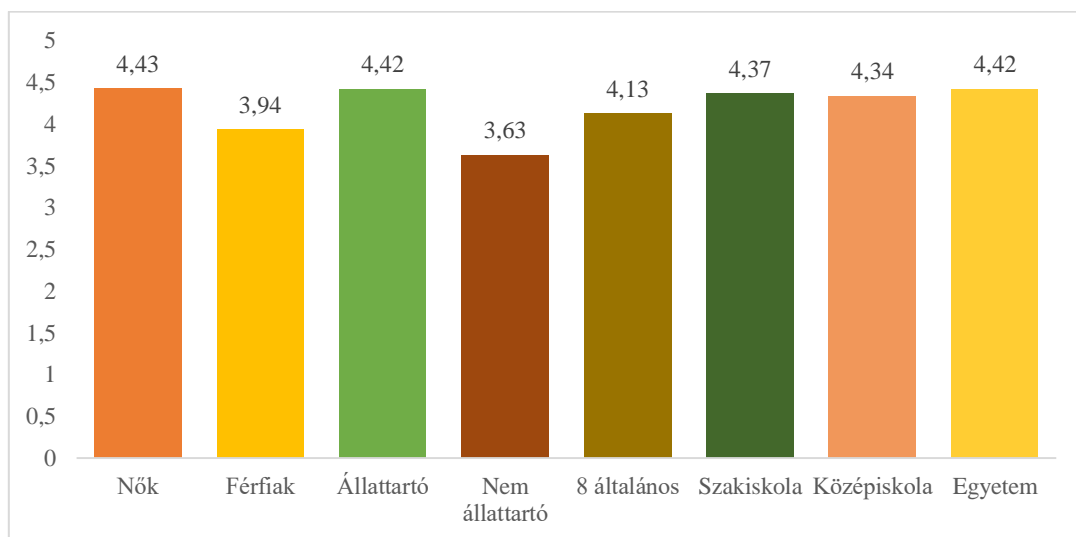
15. ábra. „Az ivartalanítás hozzátartozik a felelős állattartáshoz.” Az ivartalanítással szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő nemek és iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint az állattartók és nem állattartók csoportjaiban. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

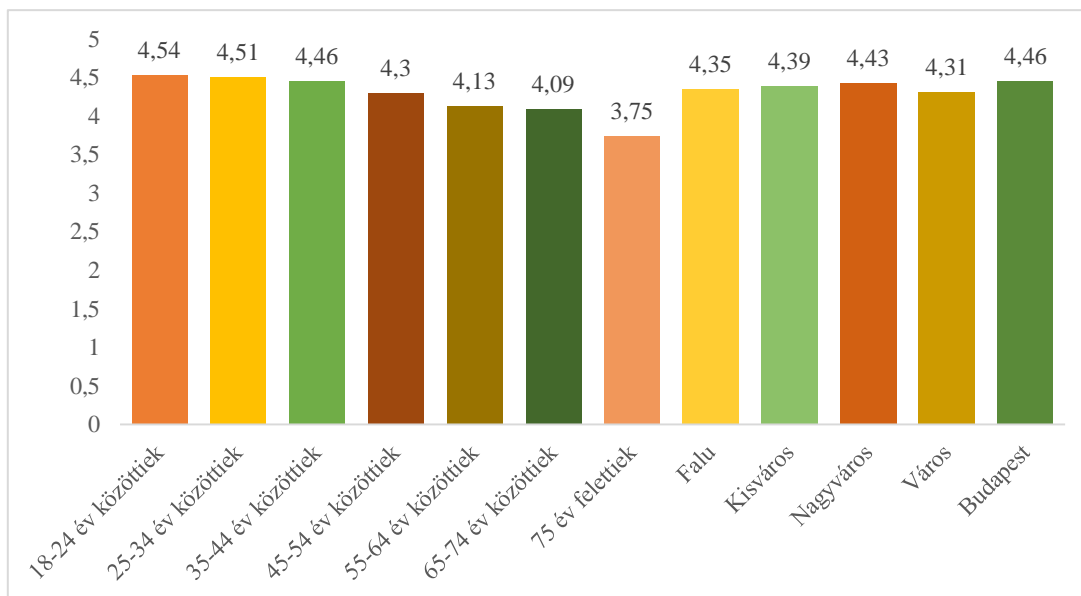
16. ábra. „Az ivartalanítás hozzátartozik a felelős állattartáshoz.” Az ivartalanítással szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő korosztályokban és eltérő lakóhellyel rendelkezők között. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

„A kutyát kegyetlenség lakásban tartani.” Kutatásomban 2,12 értéket kaptam átlagos értéként. Az állatot nem tartók nagyobb arányban értettek egyet az állítással, mint az állattartók csoportja. A két vélekedés közt szignifikáns különbség állapítható meg ($p < 0,001$). A Budapesten élők szinte teljesen elutasították az állítást, válaszuk átlaga 1,9 (szórás: 1,12; medián: 1), míg a falusi lakosság körében az átlag 2,35 (szórás: 1,26; medián: 2). A válaszok alapján elmondható, hogy szignifikáns eltérés figyelhető meg a válaszok lakhely szerinti megoszlását vizsgálva ($p < 0,001$). A European Commission az Eurydice oldalán 2019-ben publikált statisztika szerint a lakosság 70,5%-a városokban, illetve városi közösségekben él [26]. Budapesten és agglomerációjában a népesség közel 30%-a összpontosul. További szignifikáns összefüggések figyelhetők meg, ha a nemet ($p < 0,01$), a korosztályt ($p < 0,001$) és a végzettséget ($p < 0,01$) vesszük figyelembe. A férfiak nagyobb része tartotta kegyetlenségnek a kutyák lakásban tartását. A fiatalabb korosztályok tagjai általában kevésbé tartották elfogadhatatlannak a témát, mint az idősebb korosztály tagjai. Legelfogadóbbnak a 25 és 34 év közötti korcsoport bizonyult, legelutasítóbbnak pedig a 75 év felettiak bizonyultak. Az iskolázottságot figyelembe véve elmondható, hogy a magasabb végzettséggel együtt jár a téma jobb elfogadása. Sátori kutatásában is fellelhető volt egy hasonlóan megfogalmazott állítás [6]. Akkor a válaszadók nagyobb része értett vele egyet, az átlagos válasz 3,5 volt.

„Örökbefogadnék egy menhelyi kutyát/macskát.” Az állattartók körében népszerű az örökbefogadás gondolata, az általuk adott érték átlagosan 4,42 (szórás: 1,03; medián: 5), mely igen magasnak tekinthető (17. ábra). Az állattartók szignifikánsan nagyobb arányban fogadnának örökbe menhelyi állatot ($p < 0,001$). Az állatot nem tartók valamivel alacsonyabb értéket értek el, náluk ez 3,63 (szórás: 1,55; medián: 4) volt. A 65 év felettek csoportja szintén jobban tart a menhelyi állatoktól (átlag: 3,92). Az eltérő korosztályok között a legpozitívabban a 18-24 év közöttiek vélekedtek a témáról, ők átlagosan 4,54 (szórás: 1; medián: 5) pontot adtak (18. ábra). Az összefüggéseket vizsgálva szignifikáns eltérések figyelhetők meg az eltérő korosztályokban ($p < 0,05$). A nemek közti megoszlásban a nők jellemzően jobban egyetértettek az állítással, szívesebben fogadnának örökbe állatot egy menhelyről, mint férfi társaik. A nők szignifikánsan nagyobb hajlandóságot mutattak az örökbefogadásra ($p < 0,01$).

17. ábra. „Örökbefogadnék egy menhelyi kutyát/ macskát.” Az örökbefogadással szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő nemek és iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint az állattartók és nem állattartók csoportjaiban. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

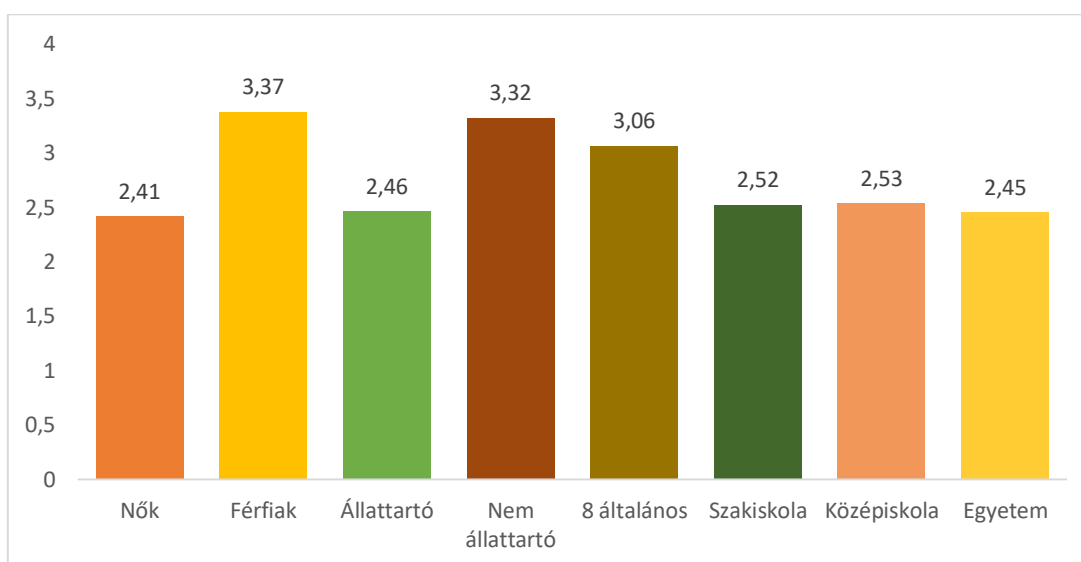
18. ábra. „Örökbefogadnék egy menhelyi kutyát/ macskát.” Az örökbefogadással szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő korosztályokban és eltérő lakóhellyel rendelkezők között. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

„Fontosnak tartom, hogy csak hozzáértő tenyésztőtől vásároljak állatot.” 3,67 (szórás: 1,56; medián: 4) pontot adtak átlagosan az állattartók, az állatot nem tartók pedig még ennél is kevesebbet, csupán 3,5-t (szórás: 1,66; medián: 4). A legtudatosabbnak a 25-34 év közötti korosztály bizonyult, de ebben a csoportban sem érte el az átlag a 4-et, 3,9 (szórás: 1,43; medián: 5) lett a végső érték. A magas szórási értékek bizonyítják, hogy ez egy megosztó kérdés. Statisztikai elemzések kimutatták, hogy az egyes korosztályok megítélésében szignifikáns különbségek találhatók ($p < 0,001$). A lakhely szerint besorolt csoportok átlagos válasza között nem volt nagy különbség, a statisztikai elemzés mégis szignifikáns eltérést mutatott közöttük ($p < 0,01$). A városokban és Budapesten élők fontosabbnak vélik, hogy állatuk megfelelő, gondos tenyésztőtől kerüljön hozzájuk.

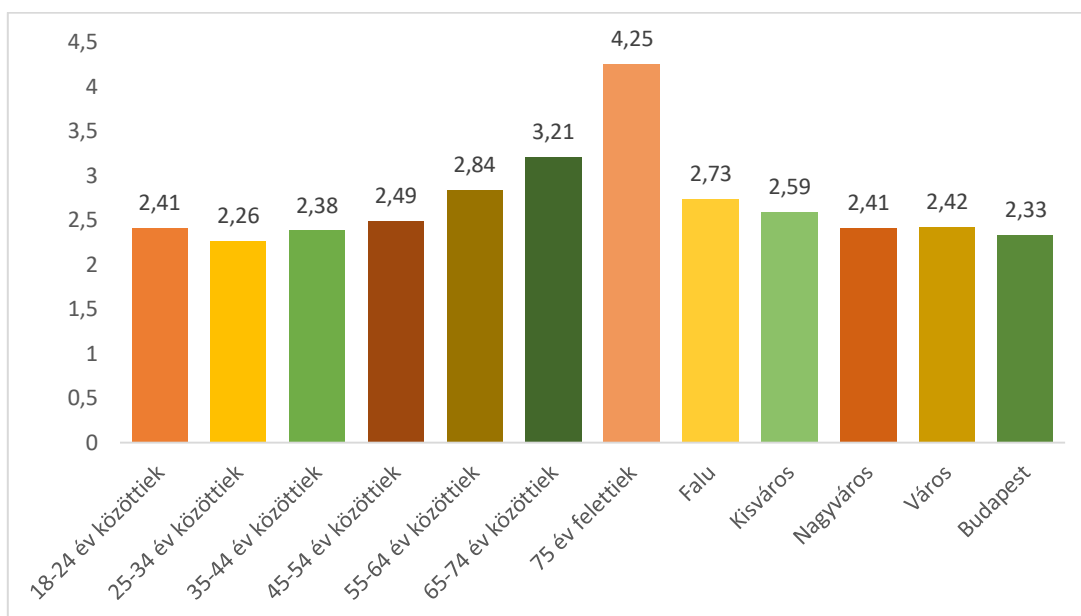
„A nagy állattartó telepeken ideálisak a körülmények az állatok számára.” A megkérdezettek 42,3%-a 1 pontot adott erre az állításra, vagyis egyáltalán nem értett egyet vele. Bár összesítésben egyértelműen ez a vélemény alkotta a többséget, ha megvizsgáljuk külön a csoportokat, ott ennél nagyobb diverzitás látszik. Kimagasló eltérés mutatkozik a különböző korosztályok képviselői között. Az idős, 75 év feletti korosztály tagja átlagosan 3,5 (szórás: 1,85; medián: 4,5) pontra értékelték az állítást, míg a 25-34 év közöttiek 1,89-re (szórás: 1; medián: 2). Szignifikáns eltérés mutatható ki a korosztályokat vizsgálva ($p < 0,05$). Az iskolázottság ugyancsak befolyásoló tényezőnek bizonyult, míg a felsőoktatásban

részesültek átlagos értéke 1,89 (szórás: 1,01; medián: 2), addig az alapfokú végzettséggel rendelkezőknél ez az érték 3,33 (szórás: 1,49; medián: 3). A végzettség tekintetében szintén szignifikáns különbségek mutatkoztak az egyes csoportok képviselői között ($p < 0,001$). A nők átlagosan alacsonyabb pontszámot adtak az állításra (átlag: 2; szórás: 1,07; medián: 2). Az eltérés szignifikánsnak mutatkozott ($p < 0,001$).

„A haszonállatoknak a szükségleteink kielégítése (élelem, ruházat) a feladatuk.” A kérdőív kitöltésében részt vettek kifejezetten megosztónak találták ezt a kérdésfelvetést. A válaszadók 31,4%-a egyáltalán nem értett egyet az állítással, míg 8,9%-uk teljes mértékben egyetértett vele és 30,1%-uk a középértéket adta meg. Míg az állattartó telepek megítélésében a válaszadók közel felének egyezett a véleménye, addig a haszonállatok felhasználása diverzebb képet alkot. Az állattartók, a nők kevésbé elfogadóak a témával kapcsolatban, mint az állatot nem tartók és a férfiak (19. ábra). Az állítással leginkább a 65 év feletti korcsoportok értettek egyet, az ő értékük átlaga 3,73 (20. ábra). A haszonállattartók körében is nagyobb az elfogadottsága a gazdasági haszonállatok felhasználásának (átlag: 2,83; szórás: 1,32; medián: 3). A választást szignifikánsan befolyásolta a kor ($p < 0,001$), a nem ($p < 0,001$), az iskolai végzettség ($p < 0,01$), valamint az, hogy tartanak-e otthon állatot ($p < 0,001$). A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők kevésbé értettek egyet az állítással, akárcsak a fiatalabb korosztály (19., 20. ábra).

19. ábra. „A haszonállatoknak a szükségleteink kielégítése (élelem, ruházat) a feladatuk.” A haszonállatok felhasználásával szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő nemek és iskolai végzettséggel rendelkezők, valamint az állattartók és nem állattartók csoportjaiban. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

20. ábra. „A haszonállatoknak a szükségleteink kielégítése (élelem, ruházat) a feladatuk.” A haszonállatok felhasználásával szembeni attitűdök átlagának megoszlása az eltérő korosztályokban és eltérő lakóhellyel rendelkezők között. 1-től 5-ig terjedő skálás értékelés alapján, ahol az 1-es azt jelentette, hogy a válaszoló egyáltalán nem ért egyet az állítással, az 5-ös pedig azt, hogy teljes mértékben egyetért vele.

„A haszonállatok is rendelkeznek érzelmekkel” Az állattartók és az állatot nem tartók válaszait összevetve szignifikáns különbséget lehet megállapítani ($p < 0,05$). Az állatot nem tartók kisebbre értékelik a gazdasági haszonállatok érzelmi szintjét. A nők jellemzően jobban egyetértenek, az ő válaszuk 4,49 (szórás: 0,92; medián: 5), míg a férfiaknak 4,14 (szórás: 1,23; medián: 5). A 65 évtől idősebbek inkább alacsonyabb pontszámot adtak meg válaszként, így ebben a csoportban 3,31 értéket kaptam, legérzékenyebben a 25 és 34 év közötti csoport reagált. A korcsoportokat vizsgálva megállapítható, hogy szignifikáns eltérés található, a fiatalabb korosztályok tagjai szignifikánsan magasabbnak ítélik a haszonállatok érzelmi intelligenciáját, mint az idősebb korosztályok tagjai ($p < 0,05$). Ugyancsak szignifikáns különbség figyelhető meg a válaszadók, iskolai végzettség szerinti besorolását figyelembe véve ($p < 0,05$). Minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik a válaszadó, annál jobban egyetértett az állítással.

5. Következtetések

5.1 Állattartási szokások vizsgálata

Jelen – nem reprezentatív, de viszonylag magas elemszámú – kutatás nem tekintette céljának a magyarországi „átlagos” állattartási kultúra feltérképezését, hiszen elmondható, hogy jellemzően a magasabb iskolázottságú válaszadók töltötték ki a kérdőívet, mint ami a magyar lakosságot statisztikailag jellemzi. Annál meglepőbb azonban, hogy bár a tendencia egyértelműen a felelős állattartás alapelveinek egyre ismertebbé válása, illetve az állatokkal kapcsolatos pozitív attitűd elérésére utal, továbbra is nagy számban találkozunk az állatvédelem egyes kulcskérdéseit (például ivartalanítás) érintő tévhitekkel.

A kutyatartási szokásokat vizsgálva megállapítható, hogy a kitöltők nagy része szoros érzelmi kapcsolatot ápol kutyájával. A többszörös választási lehetőségek között egy tradicionálisan funkcionális felhasználása szerepelt a kutyáknak, amely a házőrzés. Funkcionális felhasználásnak tekinthető továbbá a sporthoz, a vadászathoz és a munkavégzéshez szükséges kutyák tartása. Mély és szoros kötelékre enged következtetni az, hogy a magánytól való védelem is kiemelkedő jelentőséggel bír a megkérdezettek szerint. Több kitöltő is megemlítette, hogy nem tudna állata nélkül élni, és jellemző indok az is, hogy nehéz helyzeteken is segítette át őket kedvence.

Leendő állatorvosként fontosnak tartom, hogy az ivartalanításról szóló hiedelmeket eloszlassuk, és az emberek oktatásával felvilágosítást adjunk annak fontosságáról. A megkérdezett kutyatartók többsége már korábban ivartalanította kedvencét. Azok között, akik ezt nem tették meg, többségben vannak azok, akik nem is szeretnék a későbbiekben sem ivartalanítani kisállatukat. Ennek hátterében jellemzően a későbbi tenyésztési és szaporítási lehetőség áll. Fontosnak találom, hogy oktatás révén megismertessük ezt a csoportot azzal, mivel jár, ha nem megfelelően szelektált állatokat vonunk be a tenyésztésbe, szaporításba. Sokan nincsenek tisztában azzal, hogy miben különbözik egy lelkiismeretes tenyésztő egy szaporítótól, és miképpen lehet őket megkülönböztetni. Vélhetően kevés információval rendelkeznek arról, hogy a megfelelő vérvonalak és gének kiválasztása elengedhetetlen egy egészséges populáció létrehozásához és fenntartásához. A nem megfelelően végzett szelektálás és a gondatlan pároztatás következményeképpen megnövekedhet a prediszponált betegségek aránya egy adott fajtán belül. Meglátásom szerint a válaszadók többsége szereti kedvencét, gondoskodik róla, de nem tudja, hogy egy házi szaporulattal is mennyit érthat a hazai állatvédelem helyzetének, valamint az adott fajta

diverzitásának. Mindezek mellett sokan tartják feleslegesnek az ivartalanítást, aminek fontosságára az állatorvosok hívhatják fel a figyelmüket. Az ivartalanítással nemcsak a felesleges szaporulatot lehet elkerülni, de a kutyák is megóvhatók a különböző daganatos elváltozásoktól. Ugyancsak fontos szereppel bírnak az állatorvosok abban is, hogy a gazdák kevésbé rettegjenek a műtét gondolatától. Sokan féltik kutyájuk, és kockázatosnak gondolják a beavatkozást, a nők jellemzően jobban aggódnak állatuk egészségéért, mint férfi társaik.

Jelen kutatásban a válaszadók döntő többsége ivartalanított macskáját, azonban ez az arány nem mutatja pontosan a magyarországi átlag helyzetet. Véleményem szerint a válaszadók nagyobb felelősségérzettel rendelkeznek, mint az átlag lakosság. Hazánkban körülbelül 1 millió macska él az utcán otthon nélkül, melyet tovább ront a kontrollálatlan szaporulat [1]. Fontos, hogy a gazdák felmérjék ezt a helyzetet, és belássák, ha nem ivartalanítják macskájukat, azzal ők is hozzájárulnak a kóbor állomány növeléséhez, ezzel együtt a betegségek populáción belüli felszaporodása is megtörténhet. Ellenben a kutyatartókkal, ebben a csoportban nem jellemző, hogy a későbbi tenyésztés állna az ivartalanítás hiánya mögött. Elsődlegesen a beavatkozás árát és a műtét feleslegességét emelték ki. Meglátásom szerint - bár fejlődik a macskatartási kultúra -, nagyobb elmaradottság észlelhető, mint a kutyatartási kultúrában. Érdeemes lenne nagyobb hangsúlyt fektetni a felelős macskatartás népszerűsítésére is.

Az egzotikus állatok egyre népszerűbbek a gazdák körében. Sokan első állatnak szánják gyermekük mellé, hogy gyermekük ezáltal ismerkedhessen meg közelebbről az állatvilággal. Mivel nagyon sok faj tartozik ebbe a kategóriába, az egyes fajok megítélése, népszerűsége és tartási körülménye igencsak eltérő lehet. A megkérdezettek többsége őket is családtagnak tekinti, de fontos tényezőnek bizonyult a vásárláskor a könnyű tartás. Általánosan elmondható, hogy sok esetben a gyerekek rajtuk keresztül tanulják meg a felelős állattartást. Érdekesnek találtam, hogy több gazda is örökbefogadta kedvencét, nem kereskedésben vette. Korábban elsősorban kutyák és macskák kapcsán lehetett örökbefogadásról és állatmentésről beszélni, manapság viszont egyre több állatvédő szervezet foglalkozik a nyulak és a kistrágyások rossz körülményekből való megmentésével, és szerető otthonba juttatásával.

5.2 Attitűdvizsgálat

Azt, hogy miképp gondolkodunk egy kérdésről, rengeteg dolog befolyásolhatja. Többek közt a tapasztalataink, a környezetünk, az, hogy a szüleink, barátaink hogyan viszonyulnak egy adott kérdéshez.

A kutatás eredményei és a szakirodalmi áttekintés alapján elmondható, hogy az állatok családtagként való kezelésében, az örökbefogadásban vagy éppen a haszonállatok felhasználásával kapcsolatban egyre inkább elterjedt a humánus megközelítés. Az állattartók nyitottabbnak és empátikusabbnak gondolják az állatok mellett felnőtt gyerekeket, leginkább a nők és a fiatalabb korosztály tagjai fogékonyak ezekre a kérdésekre. Ezen csoportok tagjai fontosabbnak vélik az állatok jóllétét, legyen szó társállatról vagy haszonállatról. Lényegesnek tekintik az örökbefogadás és az ivartalanítás kérdését is. A magasabb iskolai végzettséggel jellemzően együtt járt a moralista, etikán alapuló megközelítése a kérdéseknek.

A vegán és vegetáriánus életforma terjedése arra is utalhat, hogy az emberek egyre jobban törődnek a haszonállatok jóllétével. Érdekes, hogy bár a megkérdezettek többsége szerint nem ideálisak a haszonállatok számára a telepi körülmények, sőt egyetértenek abban, hogy ezek az állatok is rendelkeznek érzelmekkel, a felhasználásuk megítélése ennél jóval összetettebb. A haszonállatok felhasználásáról alkotott attitűdökben továbbra is fennáll a kettősség, a disszonancia. A humanista, moralista megközelítés a nőkre, a fiatalabb korosztályokra, a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőkre és az állattartókra jellemző. A gazdasági haszonállatok intelligenciájára vonatkozó kutatások hozzásegítenek ahhoz, hogy megfelelően értékeljük őket, és végső soron jóllétük fejlődését is segíthetik. Azáltal, hogy ismerjük, hogy az adott ingerek milyen válaszokat és érzéseket váltanak ki az állatainkból, egy korszerűbb, állatjólléti és állatvédelmi szempontból is pozitívabb rendszer kialakulását segítjük elő [27].

A kutatás során számos kérdés merült fel a témával kapcsolatban, így a kutatás folytatása és kiterjesztése javasolt.

6. Összefoglalás

Dolgozatomban célom volt feltérképezni a hazai állattartási kultúrát, az állattartási szokásokat és az állattartók motivációját. A kutatás nem reprezentatív, de a nagy elemszám lehetővé teszi, hogy átfogó következtetéseket lehessen tenni. A kérdéssort összesen 843 fő töltötte ki. A kérdőív 26 kérdést és 20 részkérdést tartalmazott.

A megkérdezettek 97%-a családtagként tekint kutyájára, elenyésző azoknak a száma, akik csak házőrzés miatt tartják állatukat. A kutyatartók közel 25%-a nem szeretné ivartalanítani kutyáját. Elsősorban a későbbi tenyésztési lehetőség és az ivartalanítás feleslegesnek tartása áll e mögött. A macskatartók körében inkább a pénzügyi okok tehetnek arról, hogy állatuk nincs ivartalanítva, de ebben a csoportban is jellemző az, hogy feleslegesnek tartják a beavatkozást.

Az elvégzett attitűd vizsgálatokban jelentős eltérések figyelhetők meg az eltérő demográfiai háttérrel rendelkező csoportokban. A nem, a kor, az iskolázottság és több esetben a lakóhely bizonyult a különbségek fő forrásának. Az állattartók és a nők szignifikánsan nagyobb valószínűséggel kezelnek egy állatot családtagként. Az ivartalanítás megítélésével kapcsolatos attitűdökben jelentős megosztottság mutatkozott. A férfiak, az idősebb korosztály, a vidéken, elsősorban falun élők és az alacsony végzettséggel rendelkezők kevésbé ítélték fontosnak az ivartalanítást. A menhelyi állatok örökbefogadásáról az állatot nem tartók csoportja, az idősebb korosztály és a férfiak vélekednek negatívabban. Az örökbefogadási hajlandóságot elsősorban a nem, a korosztály és az állattartás határozza meg. A tenyésztőtől való vásárlást a Budapesten élők és a fiatalabb korosztály fontosabbnak találta. A gazdasági haszonállat tartó telepek megítélésére a válaszadók 42,3% adta a legalacsonyabb pontszámot. Negatívabban ítélik meg a helyzetet a nők, a fiatalabb korosztály és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők. Az állatot nem tartók, az idősebbek, és az alacsonyabb iskolázottsági szinttel rendelkezők szignifikánsan alacsonyabbnak tartják a haszonállatok érzelmi intelligenciáját. A férfiak, a 65 év felettek, valamint az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők és az állatot nem tartók körében szignifikánsan nagyobb az elfogadottsága a haszonállatok felhasználásának.

7. Summary

In my dissertation the goal was to chart the animal keeping culture and habits and also the motivation of the owners in the country. However, the study is not representative, the big sample size made it possible to reach comprehensive conclusions. 843 people have answered the questionnaire. There were 26 questions and 20 sub questions in total.

97% of the respondents regard their dog as a family member, and only a few people keep them as a watchdog. Nearly 25% of the respondents do not wish to neuter their dog. Because they want to breed the dog or they find it unnecessary. The reason for cat keepers not to neuter their pet is the financial issue, but many of them also find it unnecessary.

In the attitude tests there were major differences between the groups with various demographic backgrounds. Sex, age, education and in some cases residence were the major factors of the differences. Animal keepers and women are significantly more likely to consider their animal as a family member. Men, the elderly, people who live in the countryside and those who have only elementary education think that neutering is of less importance. Non animal keepers, elderly people and men think more negatively about adoption. Sex, age and animal husbandry have the main influence on the tendency of the adoption. Buying an animal from a breeder is more important to the younger age groups and those who live in Budapest. 42,3% of the respondents gave the lowest point to the assessment of the livestock units. Women, people from younger age groups and those who have higher education think more negatively about the topic. Non animal keepers, the elderly and people of lower education consider the livestock animal's emotional intelligence lower. Men, over 65, people of lower education and also non animal keepers accept significantly easier the use of livestock animals.

8. Irodalomjegyzék

1. Cofidis (2019) Kutyaszemmel: Magyarországi kutyák helyzete. <https://www.cofidis.hu/kutyaszemmel-kutatasok> Megtekintés: 2021.04.30.
2. Vetter Sz (2020) Az állatképzés szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében. Doktori disszertáció, Gödöllő, Szent István Egyetem, Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Doktori Iskola. https://archive.szie.hu/sites/default/files/vetter_szilvia_tezis.pdf Megtekintés: 2021. 05. 19.
3. Kalof L (2007) Looking at animals in human history. Reaktion Books. London
4. Allen C, Trestman M (1995) Animal Consciousness. <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/consciousness-animal/> Megtekintés: 2021. 05. 15.
5. Topál J, Hernádi A (2011) Gyógyító állatok: Tudomány vagy kuruzslás? Magyar Tudomány 2011/6. 678-686. <http://www.matud.iif.hu/2011/06/06.htm> Megtekintés: 2021.05.15
6. Sántori Á (2006) Állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében. Doktori disszertáció, Budapest, ELTE, Pszichológia Doktori Iskola. <http://hdl.handle.net/10831/46238> Megtekintés: 2021.05.10.
7. Halász L, Hunyadi Gy, Marton L. M (1979): Az attitűd pszichológiai kutatásának kérdései. Akadémiai Kiadó. Budapest.
8. Atkinson, R L, Atkinson, R C, Smith, E E, Bem, D J, Nolen-Hoeksema, S (1999) Pszichológia. Osiris Kiadó. Budapest
9. Hepper PG, Wells DL (1997) Pet Ownership and Adults' Views on the Use of Animals. Soc Animals 5:45–63 . <https://doi.org/10.1163/156853097X00213>
10. Prokop P, Tunnicliffe SD (2010) Effects of Having Pets at Home on Children's Attitudes toward Popular and Unpopular Animals. Anthrozoös 23 <https://doi.org/10.2752/175303710X12627079939107>
11. Ellingsen K, Zanella AJ, Bjerckås E, Indrebø A (2015) The Relationship between Empathy, Perception of Pain and Attitudes toward Pets among Norwegian Dog Owners: Anthrozoös: Vol 23, No 3. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/175303710X12750451258931> Megtekintés: 2021.08.23.
12. Jacobson KC, Chang L (2018) Associations Between Pet Ownership and Attitudes Toward Pets With Youth Socioemotional Outcomes. Frontiers in Psychology 9:2304 . <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02304>
13. Babos E (2013) Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. Alkalmazott Pszichológia 13:59–81 http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2015/07/APA_2013_3_BABOS.pdf Megtekintés: 2021. 05. 12.
14. Levine GN, Allen K, Braun LT, Christian HE, Friedmann E, Taubert KA, Thomas SA, Wells DL, Lange RA (2013) Pet Ownership and Cardiovascular Risk. Circulation 127:2353–2363 . <https://doi.org/10.1161/CIR.0b013e31829201e1>
15. Allen K, Shykoff BE, Izzo JL (2001) Pet Ownership, but Not ACE Inhibitor Therapy, Blunts Home Blood Pressure Responses to Mental Stress. Hypertension. 2001 38:815–820 <https://www.ahajournals.org/doi/10.1161/hyp.38.4.815> Megtekintés: 2021.06.05.
16. Brooks H, Rushton K, Walker S, Lovell K, Rogers A (2016) Ontological security and connectivity provided by pets: a study in the self-management of the everyday

- lives of people diagnosed with a long-term mental health condition. BMC Psychiatry 16:409 . <https://doi.org/10.1186/s12888-016-1111-3>
17. Bao KJ, Schreer G (2016) Pets and Happiness: Examining the Association between Pet Ownership and Wellbeing. Anthrozoös 29:283–296. <https://doi.org/10.1080/08927936.2016.1152721>
 18. Cherniack EP, Cherniack AR (2014) The Benefit of Pets and Animal-Assisted Therapy to the Health of Older Individuals. Current Gerontology and Geriatrics Research 2014:e623203 . <https://doi.org/10.1155/2014/623203>
 19. Machová K, Součková M, Procházková R, Vaníčková Z, Mežian K (2019) Canine-Assisted Therapy Improves Well-Being in Nurses. Int J Environ Res Public Health 16:3670 . <https://doi.org/10.3390/ijerph16193670>
 20. Wood L, Martin K, Christian H, Nathan A, Lauritsen C, Houghton S, Kawachi I, McCune S (2015) The Pet Factor - Companion Animals as a Conduit for Getting to Know People, Friendship Formation and Social Support. PLOS ONE 10: . <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0122085>
 21. Google forms: <https://www.google.hu/intl/hu/forms/about/>
 22. We are social (2021) Digital in 2020. <https://wearesocial.com/digital-2020> Megtekintés: 2021. 08. 31.
 23. R statisztikai program. <https://www.r-project.org/>
 24. KSH(2016) A magyar népesség iskolázottsága. <https://www.ksh.hu/interaktiv/storytelling/iskolazottsag/index.html> Megtekintés: 2021. 09. 02.
 25. KSH (2019): Az egy főre jutó éves élelmiszer-fogyasztás mennyisége jövedelmi tizedek (decilisek) szerint. https://www.ksh.hu/stadat_files/jov/hu/jov0026.html Megtekintés: 2021.09.10.
 26. Eurostat (2019) Magyarország: A népesség- demográfiai helyzet, nyelvek, vallások. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-35_hu Megtekintés: 2021. 09. 10.
 27. Neethirajan S, Reimert I, Kemp B (2021) Measuring Farm Animal Emotions— Sensor-Based Approaches. Sensors 21:553 . <https://doi.org/10.3390/s21020553>

9. Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni témavezetőmnek, Dr. Vetter Szilviának a számomra nyújtott segítséget, az inspiráló beszélgetéseket és azt, hogy mindig motivált arra, hogy továbbfejlesszem dolgozatomat. Köszönet illeti Bajcsayné Fábián Ibolyát, hogy segítséget nyújtott az R statisztikai program megértésében és helyes használatában. Szeretném továbbá megköszönni édesanyámnak, Dr. Komjátiné Nyakó Györgyinek, aki meglátásaival és értékes tanácsaival hozzájárult a dolgozat megírásához.

HuVetA

ELHELYEZÉSI MEGÁLLAPODÁS ÉS SZERZŐI JOGI NYILATKOZAT*

Név: KOMJATI GÁRA, LUCA
Elérhetőség (e-mail cím): komjati.luca@gmail.com
A feltöltendő mű címe: MAGYARORSZÁG ÁLLATTARTÁSI KULTURÁJÁ
A mű megjelenési adatai: DIPLOMAMUNKA
Az átadott fájlok száma: 1

Jelen megállapodás elfogadásával a szerző, illetve a szerzői jogok tulajdonosa nem kizárólagos jogot biztosít a HuVetA számára, hogy archiválja (a tartalom megváltoztatása nélkül, a megőrzés és a hozzáférhetőség biztosításának érdekében) és másolásvédett PDF formára konvertálja és szolgáltatassa a fenti dokumentumot (beleértve annak kivonatát is).

Beleegyeznek, hogy a HuVetA egynél több (csak a HuVetA adminisztrátorai számára hozzáférhető) másolatot tároljon az Ön által átadott dokumentumból kizárólag biztonsági, visszaállítási és megőrzési célból.

Kijelenti, hogy az átadott dokumentum az Ön műve, és/vagy jogosult biztosítani a megállapodásban foglalt rendelkezéseket arra vonatkozóan. Kijelenti továbbá, hogy a mű eredeti és legjobb tudomása szerint nem sérti vele senki más szerzői jogát. Amennyiben a mű tartalmaz olyan anyagot, melyre nézve nem Ön birtokolja a szerzői jogokat, fel kell tüntetnie, hogy korlátlan engedélyt kapott a szerzői jog tulajdonosától arra, hogy engedélyezhesse a jelen megállapodásban szereplő jogokat, és a harmadik személy által birtokolt anyagrész mellett egyértelműen fel van tüntetve az eredeti szerző neve a művön belül.

A szerzői jogok tulajdonosa a hozzáférés körét az alábbiakban határozza meg **(egyetlen, a megfelelő négyzetben elhelyezett x jellel)**:

- engedélyezi, hogy a HuVetA-ban -ban tárolt művek korlátlanul hozzáférhetővé váljanak a világhálón,
- az Állatorvostudományi Egyetem belső hálózatára (IP címeire) korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,
- a Könyvtárban található, dedikált elérést biztosító számítógépre korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,
- csak a dokumentum bibliográfiai adatainak és tartalmi kivonatának feltöltéséhez járul hozzá (korlátlan hozzáféréssel),

Kérjük, **nyilatkozzon a négyzetben elhelyezett jellel a helyben használatról is:**

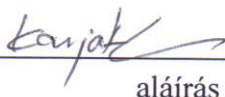

Engedélyezem a dokumentum(ok) nyomtatott változatának helyben olvasását a könyvtárban.

Amennyiben a feltöltés alapját olyan mű képezi, melyet valamely cég vagy szervezet támogatott illetve szponzorált, kijelenti, hogy jogosult egyetérteni jelen megállapodással a műre vonatkozóan.

A HuVetA üzemeltetői a szerző, illetve a jogokat gyakorló személyek és szervezetek irányában nem vállalnak semmilyen felelősséget annak jogi orvoslására, ha valamely felhasználó a HuVetA-ban engedéllyel elhelyezett anyaggal törvénytörtő módon visszaélne.

Budapest, 2022. év NOVEMBER. hó 12. nap

aláírás

szerző/a szerzői jog tulajdonosa

A HuVetAMagyar Állatorvos-tudományi Archívum – Hungarian Veterinary Archive az Állatorvostudományi Egyetem Hutjra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum által működtetett egyetemi és szakterületi online adattár, melynek célja, hogy a magyar állatorvos-tudomány és -történet dokumentumait, tudásvagyonát elektronikus formában összegyűjtse, rendszerezze, megőrizze, kereshetővé és hozzáférhetővé tegye, szolgáltatassa, a hatályos jogi szabályozások figyelembe vételével.

A HuVetA a korszerű informatikai lehetőségek felhasználásával biztosítja a könnyű, (internetes keresőgépekkel is működő) kereshetőséget és lehetőség szerint a teljes szöveg azonnali elérését. Célja ezek révén

- *a magyar állatorvos-tudomány hazai és nemzetközi ismertségének növelése;*
- *a magyar állatorvosok publikációira történő hivatkozások számának, és ezen keresztül a hazai állatorvosi folyóiratok impakt faktorának növelése;*
- *az Állatorvostudományi Egyetem és az együttműködő partnerek tudásvagyonának koncentrált megjelenítése révén az intézmények és a hazai állatorvos-tudomány tekintélyének és versenyképességének növelése;*
- *a szakmai kapcsolatok és együttműködés elősegítése,*
- *a nyílt hozzáférés támogatása.*

NYILATKOZAT

Alulírott KOMZATI SARA LUCA..... nyilatkozom, hogy diplomamunkám, melynek címe
MAGYARORSZÁG ÁLLATTARTÁSI KULTÚRÁJA
..... tartalmi és formai
szempontból teljes mértékben megegyezik azonos című, a 2021..... évi TDK konferencián
szerepelt dolgozatommal.

Budapest, 2022. 11. 12......

Komzati Sára Luca
.....

a hallgató neve és aláírása